

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobkyně: **J. B.**, zastoupená JUDr. V. M, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 424/16, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2020, č. j. 8 A 14/2020 – 56,

t a k t o :

- I.** Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2020, č. j. 8 A 14/2020 – 56, **se ruší.**
- II.** Usnesení Ministerstva spravedlnosti ze dne 17. 12. 2019, č. j. MSP-296/2019-ODSK-OTC/5, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III.** Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení částku 16 456 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám její právní zástupkyně JUDr. V. M., advokátky.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Průběh dosavadního řízení

[1] Podanou kasační stížností se žalobkyně domáhá zrušení rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2020, č. j. 8 A 14/2020 – 56, jímž byla zamítnuta její žaloba proti usnesení Ministerstva spravedlnosti ze dne 17. 12. 2019, č. j. MSP-296/2019-ODSK-OTC/5, kterým bylo dle § 66 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 45 odst. 3 správního řádu zastaveno řízení, neboť se podle žalovaného jednalo o zjevně právně nepřipustnou žádost o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých

zákonů (zákon o obětech trestných činů), v relevantním znění (dále jen „zákon o obětech trestných činů“).

[2] Jak vyplývá z dostupného spisového materiálu, matka žalobkyně byla pracovně vytížena, od zhruba půl roku věku žalobkyně s ní trávil rodičovskou dovolenou otec, který jí i následně věnoval více času. Žalobkyně v období od roku 2009 do roku 2011 bydlela s oběma rodiči. Kvůli vyšetřování otce na konci roku 2011 se matka s žalobkyní odstěhovaly. Rozsudkem Okresního soudu Praha – východ ze dne 5. 12. 2011, sp. zn. 30 P 410/2011, byla upravena výchova a výživa žalobkyně tak, že se s otcem stýkala každý víkend. Svého otce navštěvovala v domě jeho rodičů v D., kde měl samostatnou bytovou jednotku. Dne 10. 4. 2012 bylo vydáno předběžné opatření, kterým byl zakázán styk žalobkyně s otcem. V červnu 2012 matka žalobkyně požádala o asistovaný styk žalobkyně s otcem, neboť by jí psychicky prospěl, jelikož je na něj velmi fixovaná. Od listopadu 2012 probíhal styk žalobkyně s otcem za přítomnosti matky žalobkyně na základě jejich vzájemné dohody v délce cca 1 hodiny.

[3] Otec žalobkyně byl rozsudkem Okresního soudu v Nymburce ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 4 T 182/2012, odsouzen za zločin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií k podmíněnému trestu odnětí svobody. Usnesením ze dne 30. 1. 2013 byl otcí žalobkyně z důvodu amnestie prezidenta republiky uložený trest prominut.

[4] Předběžné opatření týkající se zákazu styku žalobkyně a jejího otce bylo zrušeno dne 14. 8. 2014 a rodiče shodně konstatovali, že jsou schopni se na styku dohodnout. Na podzim roku 2014 byla žalobkyně dvakrát na návštěvě u otce v D., byla zde též na Vánoce a přespala v části domu, v níž bydleli její prarodiče. V roce 2015 měla otce navštívit také v O., kde bydlel s přítelkyní.

[5] Proti otcí žalobkyně byly dne 25. 11. 2015 zahájeny úkony v trestním řízení pro zločin pohlavního zneužití, který měl spáchat v době od ledna do prosince 2010 na sestřenci žalobkyně. Žalobkyně k věci poprvé vypovídala dne 3. 12. 2015. Usnesením ze dne 5. 9. 2016 bylo zahájeno trestní stíhání otce žalobkyně pro spáchání zločinu pohlavního zneužití vůči sestřenci žalobkyně, ale také pro dva zločiny pohlavního zneužití spáchané vůči žalobkyni, a to v letech 2009 až 2012 ve společném bytě a dále v období od roku 2013 do srpna 2015 v D.

[6] Žalobkyně od září 2016 docházela do Dětského krizového centra z důvodu sebepoškozování. V září 2016 bylo provedeno psychologické vyšetření, posléze od října 2016 do listopadu 2018 probíhala terapie. Ve znaleckém posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a stanovení nemajetkové újmy na zdraví se specializací dětská psychiatrie ze dne 26. 1. 2017 znalkyně MUDr. Alena Gayová zjistila u žalobkyně chronickou posttraumatickou stresovou poruchu (dále jen „PTSD“), následně soudní znalci doc. PhDr. Jana Kocourková a MUDr. Jiří Koutek, Ph.D. v doplnění znaleckého posudku z oboru psychiatrie a psychologie ze dne 2. 5. 2017, vypracovaného pro Policii ČR, konstatovali výrazné anxiousní a depresivní příznaky, které hodnotili jako symptomy PTSD s tím, že přesný počátek obtíží nelze stanovit.

[7] Obžaloba proti otcí žalobkyně byla podána dne 10. 9. 2019 pro tři trestné činy pohlavního zneužívání, z nichž jedním v období od října 2009 do října 2011 a jedním v období od září 2014 do března 2015 vůči žalobkyni měla u nezletilé vzniknout a rozvinout se PTSD, která se u ní projevuje úzkostnými a depresivními stavy, vtírajícími se připomínkami na vyšetřované události a na minulost ve vztahu s obviněným a tendencí k uzavřenosti, přičemž její negativní subjektivní emoční prožívání bylo nejvýraznější koncem roku 2015, kdy se věc začala vyšetřovat, v červnu 2016 u ní byly přítomny neurotické symptomy, výkyvy v emočním ladění, od září 2016 si její duševní stav vyžádal psychoterapii v Dětském krizovém centru a v lednu 2017 u ní byla konstatována PTSD, která byla potvrzena znaleckým zkoumáním v dubnu 2017.

pokračování

[8] Jak vyplývá z dostupného spisového materiálu, jménem žalobkyně, v té době stále nezletilé, podala u Ministerstva spravedlnosti (žalovaného) dne 27. 11. 2019 žádost o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti matka žalobkyně Z. B., jako její zákonná zástupkyně, a to prostřednictvím právní zástupkyně JUDr. V. M. Žalobkyně s odkazem na § 28 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů žádala o poskytnutí peněžité pomoci alespoň v částce 200 000 Kč, neboť byla poškozena jednáním svého otce, který se na ní měl dopustit trestného činu pohlavního zneužití podle § 187 odst. 1, 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v relevantním znění (dále jen „trestní zákoník“). Ačkoliv v té době stále nebylo ve věci daného trestného činu rozhodnuto, měla žalobkyně za to, že může s přihlédnutím k § 26 odst. 1 a 2 písm. c) zákona o obětech trestných činů o peněžitou pomoc požádat, neboť primárním účelem žádosti je rychlé a efektivní poskytnutí pomoci oběti trestného činu. Současně žalobkyně odkázala na průběh řízení, neboť jednání v předmětné trestní věci bylo dne 21. 11. 2019 odročeno na 6. 12. 2019 za účelem vyhlášení rozsudku.

[9] Rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 6. 12. 2019, č. j. 2 T 58/2019 – 790, byl obžalovaný shledán vinným ze zločinů pohlavní zneužívání spáchaných na obou poškozených (žalobkyni a její sestřenici), ve vztahu k žalobkyni však pouze zločinem, jehož se dopustil v přesně nezjištěné době od října 2009 do října 2011, neboť jiným způsobem pohlavně zneužil dítě mladší patnácti let (žalobkyně byla v daném období ve věku 7 – 9 let), takový čin spáchal na dítěti svěřeném jeho dozoru, zneužívaje jeho závislosti a takovým činem způsobil těžkou újmu na zdraví (§ 187 odst. 1, 2, 3 trestního zákoníku). Za tyto zločiny (vůči žalobkyni a její sestřenici) byl obžalovaný odsouzen k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 6 let. Zároveň krajský soud dle § 228 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), v relevantním znění (dále jen „trestní řád“), rozhodl, že obžalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nemajetkové újmy částku 397 168 Kč a se zbytkem uplatněného nároku ji odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

[10] Pro skutek, který měl být vůči žalobkyni spáchán v období od září 2014 do března 2015, byl obžalovaný zproštěn dle § 226 písm. a) trestního řádu obžaloby. Dle krajského soudu nebylo možné dospět k jednoznačnému závěru, že bylo bezpečně a bez důvodných pochybností prokázáno, že se tento skutek stal tak, jak byl popsán v obžalobě. Sama žalobkyně o tomto jednání obžalovaného sice hovořila, avšak pouze při podání vysvětlení, o němž byl sepsán příslušný úřední záznam ještě před zahájením trestního stíhání obžalovaného. V rámci své výpovědi v přípravném řízení o jednání obžalovaného, kterému měla být žalobkyně vystavena také v průběhu víkendů v D., žalobkyně nehovořila a zřejmým pochybením policejního orgánu na to nebyla výslovně tážána. Bližší popis takového jednání nevyplýval ani z jiných důkazů. Krajský soud sice konstatoval, že by se za daného důkazního stavu nabízelo doplnit dokazování dalším výsledkem žalobkyně, avšak vzhledem k prokázaným následkům jednání obžalovaného na zdraví žalobkyně a vyjádřením znalců měl soud za to, že tento postup není vhodný, zvláště s ohledem na povinnost šetřit v trestním řízení práva žalobkyně jako zvláště zranitelné oběti. Další výsledek by pro ni byl nepochybně traumatizující a vedl by ke zhoršení jejího zdravotního stavu, čímž by fakticky byly umocňovány následky trestné činnosti, kterou přinejmenším v rozsahu odsuzujícího výroku obžalovaný vůči žalobkyni v minulosti spáchal. Z uvedeného důvodu však nebyl skutkový stav ve vztahu k tomuto zločinu zjištěn bez důvodných pochybností a s ohledem na presumpci neviny bylo obžalovaného nutné v této části podané obžaloby zprostit.

[11] Na závěr krajský soud poznamenal, že provedené dokazování vzbuzuje nemalé podezření, že trestná činnost vůči žalobkyni byla dlouhodobější a podstatně rozsáhlejší, než jak ji popisuje odsuzující výrok tohoto rozsudku, nicméně pro další útoky vůči nezletilé nebyl obžalovaný v tomto řízení stíhán a ve vztahu k nim nebyly shromážděny ani dostatečně přesvědčivé důkazy. Proti tomuto rozsudku se odvolali obžalovaný i žalobkyně.

[12] Žalovaný pouze na základě příloh, předložených žalobkyní spolu s žádostí, a bez znalosti zmiňovaného rozsudku Krajského soudu v Praze, usnesením ze dne 17. 12. 2019, č. j. MSP-296/2019-ODSK-OTC/5, řízení o žádosti o poskytnutí peněžité pomoci žalobkyní zastavil, neboť ji shledal zjevně právně nepřipustnou. Žalovaný odkázal na § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů a konstatoval, že již uplynula dvouletá subjektivní prekluzivní lhůta k podání žádosti. V odůvodnění dále uvedl, že k jednání pachatele vůči žalobkyni mělo docházet v přesně nezjištěné době od října 2009 do října 2011 a v přesně nezjištěné době od září 2014 do března 2015. V důsledku tohoto jednání u žalobkyně vznikla újma v podobě PTSD, která u ní byla znalcem konstatována v lednu 2017 a potvrzena znaleckým zkoumáním z dubna 2017. Žádost o peněžitou pomoc však žalobkyně podala až dva roky a deset měsíců od konstatování újmy, resp. dva roky a sedm měsíců od znaleckého zkoumání, přičemž s ohledem na okolnosti případu lze předpokládat, že žalobkyně se o způsobené újmě dozvěděla ještě dříve. Dle žalovaného lze považovat za zjevně právně nepřipustné podání požadující provedení něčeho, co není fakticky či právně možné, tedy i realizaci práva, u kterého již uplynula prekluzivní lhůta.

[13] Žalobkyně následně podala prostřednictvím své zákonné zástupkyně proti uvedenému usnesení žalobu k Městskému soudu v Praze, neboť opravný prostředek ve správním řízení proti rozhodnutí žalovaného dle § 30 odst. 5 zákona o obětech trestných činů nelze podat. Na první straně žaloby bylo uvedeno, že s ohledem na nezletilost žalobkyně bylo u opatrovnického soudu „*zabájeno řízení o vyslovení souhlasu s právním jednáním za nezletilou*“. Městský soud žalobu shora uvedeným rozsudkem ze dne 27. 4. 2020, č. j. 8 A 14/2020 – 56, zamítl, aniž by vyčkal předložení rozhodnutí opatrovnického soudu.

[14] Městský soud se především neztotožnil s námitkou žalobkyně, že k prekluzi práva mohlo dojít až po uplynutí objektivní pětileté lhůty dle § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů, neboť dospěl k závěru, že běh obou prekluzivních lhůt stanovených tímto zákonem je na sobě nezávislý a počátek běhu každé z nich je vázán na jinou skutečnost. K prekluzi práva na peněžitou pomoc dochází dle městského soudu již uplynutím jedné z těchto lhůt, což vyplývá ze samotného textu zákona a z důvodové zprávy. V daném případě tedy stačilo uplynutí subjektivní prekluzivní lhůty.

[15] Městský soud odmítl též argumentaci žalobkyně poukazující na § 622 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v relevantním znění (dále jen „občanský zákoník“), neboť žalovaný nerozhodoval o vyplacení náhrady škody za újmu na zdraví podle občanského zákoníku (tedy o soukromoprávní nárok). V případě peněžité pomoci obětem trestných činů se jedná o veřejnoprávní nárok a prekluzivní lhůta je zákonem o obětech trestných činů upravena zcela samostatně, ustanovení občanského zákoníku o promlčení a prekluzi se tak nepoužijí a neuplatní se tedy ani § 37 zákona o obětech trestných činů, který předpokládá subsidiární použití občanského zákoníku. K tomu městský soud odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2018, č. j. 7 As 367/2017 – 30 (všechna zde zmiňovaná rozhodnutí správních soudů jsou dostupná na www.nssoud.cz).

[16] Městský soud dále zkoumal, zda žalovaný správně vyhodnotil běh subjektivní prekluzivní lhůty, a dospěl k závěru, že tato lhůta uplynula před podáním žádosti o peněžitou pomoc. Městský soud odkázal na závěry, ke kterým dospěl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 11. 10. 2017, č. j. 6 As 93/2017 – 20, týkajícím se určení okamžiku, kdy se poškozený dozvěděl o újmě způsobené trestným činem, a dospěl k závěru, že ačkoliv žalovaný v projednávané věci detailně neposuzoval, kdy přesně nabyla žalobkyně subjektivní povědomí o tom, že jí byla způsobena újma, dle městského soudu postačovalo, že se žalovaný spokojil s konstatováním, že povědomí musela žalobkyně mít v době vydání znaleckého posudku MUDr. Gayové ze dne 26. 1. 2017, nejpozději „snad“ v době vydání doplnění znaleckého posudku z oboru psychiatrie

pokračování

a psychologie ze dne 2. 5. 2017 vypracovaného pro Policii ČR doc. PhDr. Janou Kocourkovou a MUDr. Jiřím Koutkem, Ph.D.

[17] Dle městského soudu posudky jednoznačně svědčí o tom, že se újma způsobená jednáním naplňujícím znaky trestného činu projevovala v době jejich vydání. Správnost závěrů uvedených znaleckých posudků byla potvrzena i ústavním revizním znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie ze dne 19. 11. 2018, vydaným Psychiatrickou nemocnicí Bohnice, resp. MUDr. Martinem Hollým, MBA. Žalobkyně o způsobené újmě tedy dle městského soudu musela mít vědomost nejpozději již v době vydání těchto posudků. Městský soud v této souvislosti také podotkl, že znalecký posudek MUDr. Gayové byl vypracován na základě žádosti právní zástupkyně JUDr. V. M. Žalobkyně tak měla zcela zřejmě již na začátku roku 2017 k dispozici jednoznačnou informaci o způsobené újmě. Pro posouzení subjektivní prekluzivní lhůty dle městského soudu ve výsledku nebylo nutné určit, kdy přesně lhůta začala běžet, neboť i pokud by byla počítána až od data revizního posudku, uplynula by ještě před podáním žádosti, tedy přede dnem 27. 11. 2019.

[18] Městský soud na závěr konstatoval, že situace žalobkyně byla pravděpodobně i v době jeho rozhodování, několik let po ukončení trestné činnosti, tíživá. Tato skutečnost však soudu nezakládá možnost odchýlit se od jednoznačného znění zákona. Na věci dle městského soudu nic nemění ani politováníhodná prodleva od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby, neboť § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů běh prekluzivních lhůt neváže na formální úkony podle trestního řádu.

[19] Pravomocně bylo o vině obžalovaného rozhodnuto rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 3. 2020, sp.zn. 2 To 13/2020. Tímto rozsudkem byl zrušen výrok o vině obžalovaného týkající se zločinu spáchaného v době od října 2009 do října 2011 vůči žalobkyni, výrok o trestu a výrok o náhradě nemajetkové újmy a v rozsahu těchto výroků bylo ve věci znovu rozhodnuto tak, že nový výrok o vině obžalovaného za zločin spáchaný vůči žalobkyni se lišil v počtu útoků a dále ve vymezení okamžiku vzniku PTSD u žalobkyně jako zvlášť zranitelné osoby. Vrchní soud v tomto ohledu ve výroku o vině konstatoval, že se u poškozené (žalobkyně) v důsledku jednání obžalovaného rozvinula nejpozději dne 20. 1. 2017 středně těžká PTSD, která se projevovala úzkostnými a depresivními stavy, vtírajícími se připomínkami na vyšetřované události a na minulost ve vztahu s obžalovaným a tendencí k uzavřenosti, a tato porucha byla přítomna i v době dalšího znaleckého zkoumání v dubnu 2017. Obžalovaný byl opětovně odsouzen k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 6 let a byla mu uložena povinnost zaplatit žalobkyni na náhradě nemajetkové újmy ve formě ztížení společenského uplatnění částku 397 168 Kč a na náhradě nemajetkové újmy ve formě duševních útrap částku 50 000 Kč s tím, že se zbytkem uplatněného nároku byla žalobkyně odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních. V ostatních výrociích zůstal rozsudek krajského soudu nezměněn.

II.

Obsah kasační stížnosti

[20] Žalobkyně (stěžovatelka) napadá rozsudek městského soudu z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a c) s. ř. s.

[21] Stěžovatelka především namítá, že v řízení před správními soudy je nezbytné, aby nezletilý účastník byl zastoupen zákonným zástupcem. S ohledem na skutečnost, že stěžovatelka byla v době podání žaloby nezletilým dítětem, kterému byla způsobena těžká újma na zdraví jedním z rodičů, bylo dle stěžovatelky nezbytné, aby podání správní žaloby schválil opatrovnický soud, neboť je zřejmé, že oprávněné zájmy dítěte jsou v kolizi se zájmy jednoho z rodičů. Vzhledem k běžící lhůtě pro podání žaloby ve správním soudnictví nemohla zákonná zástupkyně (matka)

stěžovatelky podat návrh opatrovnickému soudu před podáním žaloby samotné, proto se na něj obrátila současně s podáním žaloby, avšak z důvodu vyhlášení nouzového stavu nebylo ještě ani v době podání kasační stížnosti o jejím návrhu rozhodnuto. Stěžovatelka měla za to, že v důsledku toho nebyly v době rozhodování městského soudu splněny podmínky řízení o dané žalobě.

[22] Dne 31. 7. 2020 pak stěžovatelka Nejvyššímu správnímu soudu předložila rozsudek Okresního soudu Praha – východ ze dne 15. 6. 2020, č. j. 30 P 410/2011 – 304, jímž bylo schváleno právní jednání učiněné za nezletilou a spočívající v podání žaloby u Městského soudu v Praze proti usnesení žalovaného ze dne 17. 12. 2019, č. j. MSP-296/2019-ODSK-OTC/5.

[23] V kasační stížnosti stěžovatelka dále uvedla, že se neztotožňuje se závěrem městského soudu, podle něhož k zániku práva na peněžitou pomoc postačí uplynutí subjektivní dvouleté lhůty, ani se závěrem, že otázka prekluze je v zákoně o obětech trestných činů upravena dostatečně. Ačkoliv ustanovení zákona o obětech trestných činů přiznávají nezletilým status zvláště zranitelné osoby, v otázce běhu lhůt se od této individualizace odchyľují, na rozdíl od občanského zákoníku. Stěžovatelka má za to, že úprava odsouvající počátek běhu prekluzivní lhůty k okamžiku nabytí svéprávnosti (zletilosti) by měla být aplikovatelná i v řízení s nezletilou jako zvláště zranitelnou obětí.

[24] Pokud jde o rozlišování otázky náhrady újmy na zdraví jako soukromoprávního nároku a peněžité pomoci státu jako nároku veřejnoprávního, je nutné takové rozlišení dle stěžovatelky odmítnout jako nesprávné. Zákon o obětech trestných činů nevyklučuje peněžitou pomoc, která by se odvíjela od způsobené nemajetkové újmy oběti. Stěžovatelka poukázala na to, že nemajetková újma způsobená fyzické osobě představuje charakteristiku spojenou s vymezením pojmu oběti dle zákona o obětech trestných činů. Zákon je postaven na subsidiaritě peněžité pomoci, která má nastoupit zejména v případech, kdy odškodnění nebylo získáno z jiných zdrojů. Dle jejího názoru také nelze pominout, že peněžitá pomoc má i funkci reparační. Stěžovatelka poukázala na princip *in dubio pro victimae* a na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2019, č. j. 9 As 423/2018 – 29, publ. pod č. 3857/2019 Sb. NSS, podle něhož pro přiznání peněžité pomoci oběti trestného činu až do výše 200 000 Kč dle § 28 odst. 1 písm. b) a odst. 2 zákona o obětech trestných činů postačí, pokud žalovanému předloží pravomocný rozsudek, ve kterém bylo rozhodnuto o náhradě nemajetkové újmy oběti. Tento postup dle stěžovatelky sblíží pojmy újma na zdraví a peněžitá pomoc.

[25] Stěžovatelka poukázala na délku trestního řízení a na pochybení orgánů činných v trestním řízení, ke kterým dle jejího názoru došlo. V přípravném řízení se vystřídalo několik dozorových státních zástupců s odlišnými názory na věc a bylo tak až na soudu, aby dospěl k závěru, že nelze mít o vině pochyb. Obžalovaný, otec stěžovatelky, byl pravomocně uznán vinným pohlavním zneužíváním nezletilé stěžovatelky v období od října 2009 do října 2011, ačkoliv obžaloba původně zahrnovala i období od září 2014 do března 2015. Dle odůvodnění rozsudku však bylo nutné jej v této části zprostit obžaloby z důvodu procesního pochybení.

[26] Stěžovatelka odkázala na § 25 odst. 1 a § 26 odst. 1 zákona o obětech trestných činů. Jestliže se policejní orgán o možném trestném činu dozvěděl až po podání vysvětlení stěžovatelky dne 3. 12. 2015, úvaha městského soudu o běhu prekluzivní lhůty by v případě omezení trestné činnosti pouze na zločin vůči stěžovatelce, za nějž byl stěžovatel odsouzen (spáchaný do října 2011), znamenala vyloučení projednávaného případu z režimu poskytnutí peněžité pomoci, a to pouze proto, že nezletilá se v době spáchání trestného činu svého otce nikomu nesvěřila s ohledem na svou citovou a vztahovou závislost na pachateli a nedostatečnou rozumovou vyspělost, neboť jí v dané době bylo 8 až 9 let. Z uvedeného důvodu vyžaduje tento případ použití § 37 zákona o obětech trestných činů ve spojení s § 622 občanského zákoníku, neboť zde

pokračování

chybí zvláštní právní úprava. K tomu stěžovatelka odkázala na odbornou literaturu a dodala, že použití občanského zákoníku musí být přitom vždy v souladu se zásadami upravujícími postavení zvláště zranitelné oběti.

[27] Pokud jde o hodnocení okamžiku, kdy stěžovatelka měla nabýt povědomí o tom, že jí způsobená újma je důsledkem jednání naplňujícího znaky trestného činu, považuje stěžovatelka postup městského soudu za nesprávný. Taktéž odmítla závěr soudu, že postup žalovaného, který určil počátek povědomí stěžovatelky o vzniklé újmě jako dobu vydání znaleckého posudku MUDr. Gayové, je dostačující. Stěžovatelka o chování otce mluvila poprvé ve věku 13 let, v době vyšetření MUDr. Gayovou jí bylo 14 let, a tudíž nebyla schopna porozumět, co je cílem znaleckého vyšetření, ani tak abstraktnímu pojmu jako nemajetková újma, natož nárokům z této újmy plynoucí, a to bez ohledu na to, zda zadavatelem znaleckého posudku byla Policie ČR nebo samotná zmocněnkyně stěžovatelky. V době prvních vyšetření MUDr. Koutkem a PhDr. Kocourkovou se stěžovatelka začala sebepoškozovat, což svědčí o jejím špatném psychickém stavu. Následně absolvovala psychoterapii v Dětském krizovém centru. Terapeutických setkání proběhlo celkem 19. Cílem této terapie byla podpora adaptačních a vyrovnávacích mechanismů a zpracování zážitku sexuálního zneužívání vlastním otcem, zmírnění následků traumatizace, obnovení vztahu k sobě samé, obnovení vztahů a důvěry k lidem obecně a teprve ukončení terapie dne 6. 11. 2018, resp. zvládnutí jejích cílů je z hlediska subjektivního vnímání způsobené újmy dle stěžovatelky okamžikem, se kterým se může pojit běh lhůty.

[28] Dle stěžovatelky je třeba u nezletilých obětí počátek běhu prekluzivní lhůty podrobit detailnější analýze, neboť jinak bude dítě schopno újmu pochopit v 5 letech a jinak v době, kdy přechází na střední školu. Jelikož je každý nezletilý jinak psychicky vyspělý, dospěl zákonodárce dle stěžovatelky k závěru, že počátek prekluzivní lhůty musí být spjat s momentem, kdy se nezletilý stane plně svéprávným, neboť zjišťování skutečného okamžiku počátku subjektivního vnímání vzniku újmy by nezletilé oběti nepřiměřeně viktimizovalo, což by bylo mj. i v rozporu s právní normou určenou k jejich ochraně. Shora popsané úvahy lze dle stěžovatelky shrnout do závěru, že v době spáchání trestného činu, ani v době probíhající psychoterapie nebyla stěžovatelka vzhledem ke svému tehdejšímu věku schopna objektivně posoudit, zda a jaká újma jí ve skutečnosti vznikla. Nemohla tedy ani předpokládat, jaké důsledky bude v budoucnosti mít.

[29] Na závěr stěžovatelka odkázala na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 2. 2020, č. j. 25 Cdo 79/2020 – 190 (všechna zde uvedená rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou dostupná na www.nsoud.cz), a zopakovala, že žádost o poskytnutí peněžité pomoci byla podána včas, a to ať už z pohledu aplikovatelnosti § 622 občanského zákoníku, nebo z pohledu reálné možnosti si vznik újmy uvědomit, přičemž tento okamžik je třeba dle ní vztahovat nejdříve k době ukončení dlouhodobé terapeutické léčby, resp. k věku blízkému zletilosti.

III.

Vyjádření žalovaného

[30] Žalovaný ve svém vyjádření uvedl, že se ztotožňuje s argumentací městského soudu a kasační stížnost nepovažuje za důvodnou, neboť městský soud dostatečně zjistil skutkový stav a z takto zjištěného stavu vyvodil zcela správné právní závěry.

[31] Pokud jde o nedostatek podmínek řízení o žalobě, žalovaný podotkl, že stěžovatelka byla od počátku zastoupena totožnou právní zástupkyní a pouze na titulní straně žaloby uvedla, že bylo zahájeno řízení o vyslovení souhlasu s právním jednáním za nezletilou, dále se však o této skutečnosti nezmínila, ačkoliv z pohledu právního profesionála a z procesní opatrnosti by se nabízelo dát soudu na vědomí, v jakém stavu se dané řízení nachází.

[32] Žádost stěžovatelky o poskytnutí peněžité pomoci byla žalovanému doručena dva roky a deset měsíců od odborného konstatování újmy, případně dva roky a sedm měsíců od znaleckého zkoumání vzniklé PTSD, přičemž lze s ohledem na charakter spáchaného jednání důvodně předpokládat, že stěžovatelka se o tom, že jí byla způsobena psychická újma, dozvěděla ještě dříve. I v případě, že by žalovaný vyšel z varianty pro stěžovatelku „nejpříznivější“, nelze než dojít k závěru, že žádost o peněžitou pomoc byla podána po marném uplynutí dvouleté subjektivní prekluzivní lhůty stanovené v § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů, čímž došlo k zániku práva na poskytnutí peněžité pomoci.

[33] Žalovaný považuje za zcela absurdní závěr stěžovatelky, že pro zánik práva nepostačí uplynutí subjektivní lhůty. Tento názor dle něj neodpovídá ani judikatuře, ani znění právních předpisů, ani obecným principům, na kterých je rozdělení prekluzivních lhůt na subjektivní a objektivní vystavěno. Právě proto, že běh lhůt je na sobě nezávislý, zaniká právo uplynutím kterékoliv z nich. Žalovaný zdůraznil, že již v době zpracování znaleckého posudku dne 26. 1. 2017 byla stěžovatelka zastoupena JUDr. V. M., advokátkou, na které bylo, aby práva stěžovatelky hájila řádně a včas. To, že tak neučinila, nelze klást k tíži žalovaného.

[34] Žalovaný považuje výklad subsidiárního použití občanského zákoníku dle § 37 zákona o obětech trestných činů, jak ho popsala stěžovatelka v kasační stížnosti, za neudržitelný. Aby bylo na místě aplikovat subsidiární právní předpis, muselo by se jednat o situaci, ve které je třeba vyložit pojem, který by zákon o obětech trestných činů užíval, ovšem nedefinoval, případně by bylo třeba posuzovat počítání lhůt v oblasti, kterou zákon o obětech trestných činů neupravuje. Dle žalovaného se proto subsidiárně použije občanský zákoník, pokud např. konec lhůty spadá na den pracovního klidu, neboť tuto úpravu zákon o obětech trestných činů neobsahuje, nikoliv však ustanovení týkající se počátku běhu lhůt, neboť ta v zákoně obsažena jsou. Subsidiární aplikaci právního předpisu ovšem nelze dovodit pouze na základě subjektivního nazírání na běh lhůt stěžovatelkou. Zákonodárce dle žalovaného zjevně dospěl k závěru, že odlišné postavení nezletilých jako zvlášť zranitelných osob dle § 2 odst. 4 písm. a) zákona o obětech trestných činů není namístě zohlednit při vymezení jejich práva na peněžitou pomoc, na rozdíl od jiných zvláštních práv těchto obětí. Dle žalovaného se jedná o záměr, nikoliv o opomenutí zákonodárce. Jakkoliv lze potřebu zvláštního přístupu k nezletilým považovat za legitimní úvahu *de lege ferenda*, nejsou správní orgány ani soudy oprávněny překlenout mezeru v zákoně výkladem subsidiárního právního předpisu v situaci, kdy není pro subsidiaritu *de lege lata* vůbec prostor. Pokud by tak učinily, stavěly by se do pozice zákonodárce, což jim nepřísluší.

[35] Žalovaný dále odmítl kritiku stěžovatelky ohledně pochybení v trestním řízení, neboť správnímu orgánu nepřísluší věcně přezkoumávat postup a závěry orgánů činných v trestním řízení. Výrokem o vině a trestu je žalovaný vázán a není oprávněn toto rozhodnutí, ani postup k němu vedoucí posuzovat.

[36] Pokud jde o rozsudek Vrchního soudu v Praze, žalovaný má za to, že popis skutku v něm obsažený podporuje závěry městského soudu i žalovaného o tom, že subjektivní prekluzivní lhůta uběhla. Současně došlo také k uplynutí objektivní prekluzivní lhůty, neboť obžaloby ze zločinu, který měl být spáchán vůči stěžovatelce v letech 2014 a 2015, byl obžalovaný zproštěn. Počátek běhu objektivní prekluzivní lhůty je tedy nutné stanovit již na rok 2011. Argumentace stěžovatelky je tedy dle žalovaného tím spíše nedůvodná.

pokračování

IV.

Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[37] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozhodnutí městského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí městského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupena advokátkou (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Kasační stížnost za stěžovatelku podávala právní zástupkyně, které plnou moc udělila zákonná zástupkyně stěžovatelky. Po nabytí zletilosti, k němuž došlo v průběhu řízení o kasační stížnosti, stěžovatelka Nejvyššímu správnímu soudu zaslala plnou moc, kterou udělila zmiňované právní zástupkyni přímo. O oprávnění zákonné zástupkyně stěžovatelky podat kasační stížnost jménem stěžovatelky, v době jejího podání ještě nezletilé, platí dále uvedené.

[38] Nejvyšší správní soud přistoupil k přezkoumání napadeného rozsudku v mezích rozsahu kasační stížnosti a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí městského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

IV.a) Nezbytnost souhlasu opatrovnického soudu s podáním žaloby

[39] Jako první Nejvyšší správní soud posoudil námitku nedostatku podmínek řízení, k níž by, jakožto ke zmatečností vadě, musel přihlížet ve smyslu § 109 odst. 4 ve spojení s § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. i z úřední povinnosti. Na nyní posuzovaný lze totiž vztáhnout závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 10. 2016, č. j. 6 As 272/2015 – 53, publ. pod č. 3498/2017 Sb. NSS, založené na judikatuře Nejvyššího soudu, byť se v uvedené věci jednalo o nutnost schválení právního jednání opatrovníka za opatrovance. Dle tohoto rozsudku, pokud je podání žaloby ve správním soudnictví právním jednáním vyžadujícím souhlas soudu a tento souhlas není doložen, jde o odstranitelný nedostatek podmínek řízení. Jestliže by tedy v nyní posuzované věci podání žaloby k městskému soudu vyžadovalo souhlas opatrovnického soudu a městský soud by na doložení souhlasu nevyčkal, zatížil by řízení vadou zmatečnosti.

[40] Nejvyšší správní soud proto zvažoval, zda podání žaloby v předmětné věci vyžadovalo souhlas opatrovnického soudu. Jak již bylo konstatováno, matka stěžovatelky podala k Okresnímu soudu Praha - východ návrh na schválení právního jednání ve smyslu § 898 občanského zákoníku, dle něhož platí:

„(1) K právnímu jednání, které se týká existujícího i budoucího jmění dítěte nebo jednotlivé součásti tohoto jmění, potřebují rodiče souhlas soudu, ledaže se jedná o běžné záležitosti, nebo o záležitosti sice výjimečné, ale týkající se zanedbatelné majetkové hodnoty.

(2) Souhlasu soudu je třeba zejména k právnímu jednání, kterým dítě

- a) nabyvá nemovitou věc nebo její část a kterým s ní nakládá,*
- b) zatěžuje majetek jako celek nebo jeho nikoli nepodstatnou část,*
- c) nabyvá dar, dědictví nebo odkaz nikoli zanedbatelné majetkové hodnoty, nebo takový dar, dědictví nebo odkaz odmítá, nebo takový dar nebo dar představující nikoli nepodstatnou část jeho majetku poskytuje, nebo*
- d) uzavírá smlouvu zavazující k opětovnému dlouhodobému plnění, smlouvu úvěrovou nebo obdobnou, nebo smlouvu týkající se bydlení, zejména nájmu.*

(3) K právnímu jednání rodiče, k němuž schází potřebný souhlas soudu, se nepřiblíží.“

[41] K otázce vydávání souhlasu s právním jednáním za nezletilého existuje ustálená judikatura Nejvyššího soudu. Byť se vztahuje k předchozí právní úpravě dle § 28 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „dřívější občanský zákoník“), jsou její závěry aplikovatelné i na novou právní úpravu (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2019, sp. zn. 25 Cdo 4531/2018).

[42] Otázkou, kterou je tudíž třeba vyjasnit, je, zda předmětné právní jednání může být považováno za běžnou záležitost nebo záležitost týkající se zanedbatelné majetkové hodnoty. Běžnými záležitostmi je dle judikatury Nejvyššího soudu a navazující odborné literatury třeba rozumět „*vyřizování obvyklých, zpravidla v určitém časovém horizontu se opakujících záležitostí, jako jsou např. pravidelné platby a příjmy ze jmění nebo činnosti zastoupeného včetně důchodu a dávek sociální podpory, placení sdruženého inkasa, pojistného, daní nebo přijímání výtěžku z majetku (nájemné, úroky, dividendy apod.) [viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2008, sp. zn. 28 Cdo 1506/2006]. Běžnou záležitostí jsou i nárazová právní jednání jménem zastoupeného, jež se po hodnotové stránce nevymykají úrovni spravovaného jmění*“ (viz Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014). Obdobně také není třeba žádat souhlas soudu v případech, na něž se vztahuje finanční odpovědnost rodičů za dítě. Ti by např. dle rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 64 Co 371/2015, měli „*dbát o zabezpečení životních podmínek dítěte. Proto by všechny povinnosti vyplývající dítěti z veřejnoprávních předpisů měli za dítě plnit, resp. za dítě žádat možné plnění ze státních prostředků. Podle názoru odvolacího soudu však k takovému jednání, tj. podání žádosti o příspěvek, žádosti o vrácení daně z přidané hodnoty a zápisu dítěte jako vlastníka motorového vozidla do registru silničních vozidel, není třeba souhlasu soudů*“.

[43] Za zásadní okolnost pro rozhodnutí, zda je ke konkrétnímu jednání třeba schválení opatrovnickým soudem (a nejedná se tedy o běžnou záležitost), je nutné považovat zejména skutečnost (nebo i pouhou možnost), že se právní jednání učiněné zákonným zástupcem projeví negativně v majetkové sféře nezletilého. Nejvyšší soud ve své judikatuře dospěl k závěru, že v podstatě žádnou žalobu v občanském soudním řízení nelze považovat za běžnou záležitost, neboť může mít dalekosáhlé dopady do sféry nezletilého (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2012, sp. zn. 33 Cdo 2289/2011), a to jak z hlediska vzniklých práv a povinností, o kterých je rozhodováno v řízení, tak z hlediska povinnosti v případě neúspěchu hradit náklady soudního řízení.

[44] Nejvyšší soud opakovaně uzavřel, že ani případné osvobození od soudního poplatku dle § 11 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v relevantním znění (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), ani skutečnost, že neúspěšným žalobcům v řízeních od poplatku osvobozených zpravidla není uložena povinnost k náhradě nákladů řízení dle § 142 o. s. ř., se nedotýkají povinnosti platit náklady řízení (§ 140 odst. 1 o. s. ř.), bude-li nezletilý např. zastoupen advokátem, ať již prostřednictvím rodičů, či uzavře-li nezletilý smlouvu o zastoupení osobou s odbornými znalostmi ve smyslu § 894 odst. 2 občanského zákoníku sám. Bez ohledu na případný výsledek řízení nelze dle Nejvyššího soudu ani přehlédnout, že nezletilému či jeho zástupci mohou být uloženy k náhradě dle § 147 odst. 1 o. s. ř. také náklady řízení, které by jinak nebyly vznikly, jestliže je způsobili svým zaviněním nebo jestliže tyto náklady vznikly náhodou, která se jim přihodila (viz zmínované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2019, sp. zn. 25 Cdo 4531/2018).

[45] Dle Nejvyššího správního soudu však závěry, k nimž Nejvyšší soud dospěl, nejsou *per se* aplikovatelné na podání návrhů zákonným zástupcem za nezletilého ve správním soudnictví. Jak uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 23. 1. 2020, č. j. 1 As 309/2019 – 51, „*dle judikatury civilních soudů je podání jakékoliv civilní žaloby neběžnou záležitostí, a to zejména z důvodu vznikajících nákladů řízení a nákladů právního zastoupení. Ani tato úvaha však neznamená, že neběžnou záležitostí je vždy podání žaloby ve správním soudnictví, už jen pro rozdílný rozsah a strukturu nákladů řízení.*“

pokračování

Zdejší soud přitom v nynější věci vycházel také z odborné literatury: „Rozsah aplikace této civilistické judikatury v soudním řízení správním je sporný. Zmíněná judikatura totiž vychází z toho, že již samotným podáním návrhu na zabavení řízení se nezletilý navrhovatel vystavuje riziku nepříznivých majetkových následků, neboť pokud by v řízení neuspěl, mohla by mu být uložena povinnost k náhradě nákladů řízení, které mohou dosáhnout značné částky. To je jeden z rozhodujících aspektů, pro něž se má za to, že podání návrhu na zabavení řízení vykráčuje z rozsahu zákonného zastoupení. Právě otázka náhrady nákladů řízení je ovšem v soudním řízení správním prakticky řešena významně odlišně od občanského soudního řízení sporného. Neúspěšný navrhovatel v určitých typech řízení totiž není povinen nahradit náklady řízení vůbec (§ 60 odst. 2 s. ř. s.), v ostatních typech řízení zpravidla nevznikají úspěšnému odpůrci náklady, které by převyšovaly náklady běžné úřední činnosti, takže se odpůrci právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává.“ (viz KÜHN, Zdeněk; KOCOUREK, Tomáš a kol. *Soudní řád správní: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 211 - 212.) Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2021, č. j. 10 As 123/2021 – 41, „i tam, kde výjimečně správní soud náhradu nákladů žalovanému či osobě zúčastněné na řízení přizná, jsou náklady přiznávány ve správním soudnictví typicky v rádech několika tisícovek korun, tedy zcela nesrovnatelné s náklady obvykle přiznávanými v soudnictví civilním“.

[46] Lze zmínit i skutečnost, že v případě řízení před správními soudy není možné vyměřovat procentní soudní poplatek ve smyslu § 5 zákona o soudních poplatcích, ten je naopak určen pevnou částkou. Pokud jde o náhradu nákladů řízení, je upravena zcela samostatně v § 60 s. ř. s., přičemž na rozdíl od § 147 odst. 1 o. s. ř. není možné účastníku soudního řízení správního uložit náhradu nákladů, které vznikly náhodou.

[47] Nejvyšší správní soud také zohlednil specifický vztah zákonného zástupce a nezletilého, resp. výše zmíněnou finanční odpovědnost rodiče ve vztahu k dítěti. Lze předpokládat, že placení nákladů na právní zastoupení a právní spor vyvolaný právním jednáním učiněným zákonným zástupcem za nezletilého bude zajišťovat právě tento zákonný zástupce. Pokud by soud předpokládal opak, měl by zákonný zástupce povinnost žádat o schválení soudu pokaždé, kdy by měl v úmyslu uzavřít za nezletilého smlouvu o zastoupení nebo udělit plnou moc právnímu zástupci, neboť s každou takovou smlouvou by vyvstalo riziko zmenšení jmění nezletilého.

[48] V tomto směru však lze poukázat také na to, že nezletilý se „nesmí stát pouhým ‚vehiklem‘ k uspokojování potřeby žalovat ze strany zákonných zástupců dítěte. NSS se blásí k judikatuře Nejvyššího soudu, dle níž zákonní zástupci nemohou za nezletilé děti svévolně nebo zřejmě bezúspěšně uplatňovat práva či práva zneužívat. O takové případy půjde například, jestliže je zjevné, že důvodem podání žaloby je činit žalovanému obtíže, aniž má žaloba sama nějakou naději na úspěch (srov. např. usnesení NS ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4696/2014, či ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4999/2014). Pokud by například zákonní zástupci za své nezletilé děti opakovaně podávali zjevně bezúspěšné správní žaloby, ať již s ohledem na jejich obsah či povahu, anebo s ohledem na předchozí konzistentní judikaturu, mohl by to být důvod pro potřebu přivolání opatrovnického soudu k podání žaloby. Již jen samotná mnohost podaných žalob může i ve správním soudnictví iniciovat potřebu souhlasu opatrovnického soudu, neboť případný opakovaný neúspěch může mít do majetkové sféry nezletilého zásadní dopad (ostatně v případech zneužití žalob bude mít správní orgán na přiznání nákladů řízení právo – srov. k tomu přiměřeně závěry usnesení rozšířeného senátu ze dne 31. 3. 2015, č. j. 7 Afs 11/2014-47, č. 3228/2015 Sb. NSS, bod 29)“ (citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2021, č. j. 10 As 123/2021 – 41). V uvedeném rozsudku však Nejvyšší správní soud také podotkl, že „[s]právní soud je krom toho oprávněn v každém jednotlivém případě vyhodnotit, jak podstatně by dané řízení mohlo zasáhnout do práv či povinností nezletilého, a zda konkrétní žaloba vyžaduje schválení opatrovnického soudu. Soud má vždy přiblídnout k povaze toho či onoho sporu, včetně otázky, zda v souvislosti se soudním řízením nehrozí žalujícímu dítěti jiné významnější finanční náklady“.

[49] V posuzované věci se nejedná o případ, kdy by byl souhlas s právním jednáním za nezletilého vyžadován explicitně zákonem ve smyslu § 898 odst. 2 občanského zákoníku,

podaná žaloba byla ve smyslu § 11 odst. 2 písm. l) zákona o soudních poplatcích od soudního poplatku osvobozena a nebylo lze předpokládat, že by žalovanému v řízení o žalobě vznikly náklady přesahující ty vynakládané na jeho běžnou administrativní činnost. Pokud by žaloba stěžovatelky byla úspěšná, městský soud by žalobou napadené usnesení žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, na základě nového rozhodnutí žalovaného by pak stěžovatelce nemohly vzniknout žádné povinnosti, ale naopak rozhodnutí v její prospěch by mohlo mít pozitivní dopad do její majetkové sféry, neboť by došlo k rozmnožení jejího jmění. Byť si toho městský soud nebyl vědom, zákonná zástupkyně stěžovatelky výslovně v návrhu na schválení jejího právního jednání za nezletilou uvedla, že ponese případné náklady vzniklé v souvislosti s řízením před městským soudem.

[50] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že pro splnění podmínek řízení o žalobě nebylo třeba, aby městský soud v posuzované věci vyčkal na rozhodnutí opatrovníckého soudu o schválení právního jednání za stěžovatelku. Námitku stěžovatelky spočívající v nedostatku podmínek řízení před městským soudem tedy Nejvyšší správní soud neshledal důvodnou.

IV.b) Běh prekluzivních lhůt pro podání žádosti o peněžitou pomoc

[51] Nejvyšší správní soud dále posoudil námitky stěžovatelky týkající se běhu lhůt pro podání žádosti o peněžitou pomoc oběti trestné činnosti. Účel hmotněprávních lhůt, jejichž uplynutí má za následek zánik nebo promlčení majetkového práva, charakterizoval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 19. 2. 2009, č. j. 1 Afs 15/2009 – 105, publ. pod č. 1837/2009 Sb. NSS, takto:

„Promlčení stejně jako prekluze patří k těm nejobecnějším kategoriím právního řádu. Představují jeden z klíčových právních následků marného uplynutí času v právu, přičemž absence jeho legislativního zakotvení může mít významné ústavněprávní konsekvence. (...)

Smyslem prekluze stejně jako promlčení je jednak přispívat k právní jistotě účastníků právních vztahů, jednak stimulovat věřitele (ať již jim je subjekt soukromého práva nebo veřejná moc) k včasnému uplatnění jeho práv (srov. k tomu v občanskoprávní rovině výklad M. Knappové, P. Tégl a K. Eliáše in: Eliáš, K. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. Praha: Linde 2008, s. 408 násl.). V případě nároků veřejné moci nadto prekluze, případně promlčení, snižuje možnost svévolných zásahů do právní sféry fyzických a právnických osob. (...)

„Institut časově podmíněného uplatnění majetkových pohledávek se sice může zdát často nespravedlivý, jeho finalita by však neměla zastřít základní, a možno říci ústavní hodnotu, totiž, že přináší do společnosti stabilitu a jistotu, a umožňuje tak dlužníkům plánovat si své životy s vědomím, že v důsledku uplynutí času již proti nim nelze určitý nárok uplatnit. Prekluze nebo promlčení nejsou v tomto pojetí samoučelné, ale naopak reflektují přirozený běh ekonomického života jako takového.“

[52] Pro určení běhu lhůt pro podání žádosti o peněžitou pomoc v posuzované věci je nutné určit, jaká právní úprava se na danou otázku vlastně použije, neboť, jak již bylo uvedeno výše, trestný čin vůči stěžovatelce měl být dle citovaných trestních rozsudků spáchán v letech 2009 – 2011, tedy ještě před účinností zákona o obětech trestných činů.

[53] V daném období peněžitou pomoc obětem trestného činu upravoval zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů, v relevantním znění (dále jen „zákon o poskytnutí peněžité pomoci“). Dle § 9 odst. 2 tohoto zákona však bylo možné podat žádost o poskytnutí pomoci u Ministerstva spravedlnosti „nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy se oběť dozvěděla o škodě způsobené trestným činem, jinak právo zaniká“. Z uvedeného tak vyplývá, že v době spáchání trestného činu byla stanovena pouze subjektivní prekluzivní lhůta pro podání žádosti. Tuto lhůtu však není dle Nejvyššího správního

pokračování

soudu možné vztáhnout na projednávaný případ, neboť tato prekluzivní lhůta mohla začít běžet až od okamžiku, kdy se oběť dozvěděla o způsobené škodě. Újma na zdraví, která byla trestným činem způsobena stěžovatelce, se však v době účinnosti zákona o poskytnutí peněžité pomoci ještě neprojevila, lhůta podle tohoto zákona tedy počít běžet vůbec nemohla.

[54] Zákon o obětech trestných činů, resp. hlavy I a II tohoto zákona, včetně dílu 6 vymezujícího právo na peněžitou pomoc, nabyly dle § 62 tohoto zákona účinnosti dne 1. 8. 2013. V § 30 odst. 2 tohoto zákona byly nově vymezeny lhůty pro podání žádosti o peněžitou pomoc tak, že žádost lze podat „u ministerstva nejpozději do 2 let ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem, nejpozději však do 5 let od spáchání trestného činu, jinak právo zaniká“.

[55] Nová právní úprava tak stanoví dvě lhůty pro podání žádosti o peněžitou pomoc obětem trestné činnosti, přičemž počátek každé z nich je vázán na jinou právní skutečnost. Jak vyplývá z obecné právní nauky, lhůty lze rozdělit na objektivní a subjektivní právě s ohledem na právní skutečnosti, od nichž se jejich počátek odvíjí. Subjektivní lhůta byla v zákoně o obětech trestných činů prodloužena na dva roky a plyne ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem, objektivní lhůta počíná běžet nezávisle na vůli či vědomí oběti trestného činu od jeho spáchání, resp. naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu (viz GRIVNA, T., ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Oběti trestných činů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 174; či DURDÍK, T., ČÍRTKOVÁ, L., HÁKOVÁ, D. a VITOUŠOVÁ, P. *Zákon o obětech trestných činů: Komentář* Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 231).

[56] Jedná se tak o první vymezení objektivní prekluzivní lhůty pro podání žádosti, avšak v projednávané věci skutečnost, která by měla zakládat běh objektivní prekluzivní lhůty, tj. spáchání trestného činu vůči stěžovatelce (v letech 2009 až 2011), nastala jednoznačně již před účinností zákona o obětech trestných činů. Nejvyšší správní soud se proto zabýval otázkou, zda by bylo možné vztáhnout tuto novou právní úpravu na trestné činy, k nimž došlo před účinností zákona o obětech trestných činů.

[57] Prekluze neboli zánik práva je skutečnost, která je významná především z hlediska práva hmotného, závisí tedy na právní úpravě účinné v době, kdy nastala skutečnost rozhodná pro počátek běhu dané prekluzivní lhůty (viz obdobně citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2009, č. j. 1 Afs 15/2009 – 105, či rozsudek zdejšího soudu ze dne 31. 5. 2012, č. j. 9 Afs 72/2011 – 218, publ. pod č. 2676/2012 Sb. NSS). Hmotněprávní podstatu lhůt dle § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů pak potvrdil Nejvyšší správní soud také např. v rozsudku ze dne 16. 3. 2021 č. j. 4 As 297/2020 – 27, publ. pod č. 4179/2021 Sb. NSS, či v na něm navazujícím rozsudku ze dne 26. 3. 2021 č. j. 5 As 316/2020 – 38.

[58] Pokud hodlá zákonodárce stanovit, že se i na právní vztahy či skutečnosti vzniklé přede dnem nabytí účinnosti nové právní úpravy určitým způsobem uplatní prekluzivní lhůty podle této nové úpravy, může tak učinit pomocí přechodných ustanovení k nové právní úpravě. Pokud soud pomine speciální ústavněprávní požadavky na běh prekluzivních či promlčecích lhůt u veřejnoprávních deliktů vycházející mj. z čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 2. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 15/19, a ze dne 16. 6. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 4/20, jimiž Ústavní soud postupně zrušil § 112 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, pro jeho rozpor právě s čl. 40 odst. 6 Listiny), může tedy zákonodárce v přechodných ustanoveních k nové právní úpravě běh dosavadních prekluzivních lhůt určitým způsobem modifikovat (viz např. § 264 odst. 4 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád). Zákon o obětech trestných činů však žádná konkrétní přechodná ustanovení ani k této otázce neobsahuje a v době, kdy nastala skutečnost, na niž je nyní vázán počátek běhu objektivní prekluzivní lhůty, takovou lhůtu tehdy účinný zákon neobsahoval. Jak uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 31. 8. 2004, č. j. 5 Afs 28/2003 – 69, publ. pod

č. 438/2005 Sb. NSS, „[z]e samotné povahy práva vyplývá zásada, že právní normy nepůsobí zpětně, podle právní normy se zpravidla upravují jen ty právní vztahy, které vznikly po dni, kdy tato nabyla účinnosti. Každý ústavně přípustný případ retroaktivity je nutno *expressis verbis* zakotvit v zákoně. Jiný postup by znamenal rozpor se zásadou jasnosti a určitosti zákona, které představují součást principu právního státu (čl. 1 Ústavy České republiky). Znakem právního státu je právní jistota, ochrana důvěry občanů v právo, jejíž výrazem je mimo jiné i zákaz retroaktivity právních norem. (...) Lhůtu, s níž je spojeno promlčení a prekluze práva, je nutno stanovit transparentním způsobem. Prekluze práva je závažnou právní skutečností, která zasahuje subjekt na jeho vlastnickém právu.“

[59] Na základě uvedeného dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že při absenci přechodných ustanovení k zákonu o obětech trestné činnosti není možné na žádost stěžovatelky vztáhnout objektivní prekluzivní lhůtu dle § 30 odst. 2 tohoto zákona, neboť ta by musela začít běžet ode dne, který předchází jeho účinnosti, kdy tehdejší právní úprava takovou lhůtu neobsahovala. Na jedné straně je tedy v obecné rovině samozřejmě zcela nesprávná úvaha stěžovatelky o tom, že by snad k prekluzi práva na peněžitou pomoc bylo zapotřebí, aby marně uplynuly obě lhůty, tedy objektivní pětiletá i subjektivní dvouletá, neboť v takovém případě by nemělo smysl kombinaci těchto lhůt vůbec upravovat. V tomto smyslu lze přisvědčit žalovanému, že stanovené lhůty běží nezávisle na sobě a zánik práva nastává uplynutím kterékoliv z nich. Subjektivní a objektivní lhůta nemusejí vždy běžet současně, neboť se odvíjejí od odlišných právních skutečností, jimiž jsou vědomost oběti o újmě způsobené trestným činem a samotné spáchání trestného činu (viz již zmiňovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 3. 2021, č. j. 4 As 297/2020 – 27). Subjektivní lhůta tak nemusí vůbec začít plynout a k zániku práva může dojít prostým uplynutím lhůty objektivní. Tomu odpovídá i zákonná formulace „*nejpozději však*“. Ovšem na straně druhé, vzhledem k tomu, že, jak již bylo vysvětleno, hmotněprávní prekluzivní lhůta nemůže bez dalšího působit retroaktivně, nelze souhlasit ani s názorem žalovaného uvedeným v jeho vyjádření ke kasační stížnosti, podle něhož již pětiletá objektivní prekluzivní lhůta v posuzované věci uplynula.

[60] Je tedy třeba se dále zabývat otázkou, zda se na posuzovanou věc vztahuje dvouletá subjektivní prekluzivní lhůta dle § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů a zda tato lhůta uplynula před podáním žádosti stěžovatelky o peněžitou pomoc. V tomto smyslu je zásadní, kdy nastala skutečnost, na jejímž základě by měla začít tato subjektivní lhůta běžet. K této otázce lze odkázat na již zmiňovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 3. 2021, č. j. 4 As 297/2020 – 27:

„Z ustanovení § 24 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona o obětech trestných činů vyplývá, že právo na peněžitou pomoc má fyzická osoba, které v důsledku trestného činu byla způsobena újma na zdraví, případně nemajetková újma. Subjektivní dvouletá lhůta pro podání žádosti o poskytnutí peněžité pomoci zakotvená v § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů se tak v těchto případech logicky odvíjí od okamžiku, kdy se oběť dozvěděla o příčinné souvislosti mezi újmou, která jí byla způsobena, a jednáním naplňujícím znaky trestného činu. Toto subjektivní povědomí nemůže získat dříve, než po splnění obou těchto skutečností, a proto jí propadná lhůta pro uplatnění nároku na peněžitou pomoc podle zákona o obětech trestných činů počíná běžet až ode dne, kdy se dozví, že následkem určitého trestného činu, který byl na ní dříve spáchán, jí byla způsobena (těžká) újma na zdraví či nemajetková újma, nebo naopak že tato újma, které si je již vědoma, byla způsobena trestnou činností. (...)

Z uvedené judikatury jen vyplývá, že začátek propadné lhůty nutně nesplyvá s protiprávním jednáním, nýbrž se odvíjí od okamžiku, kdy si oběť prvotně uvědomí příznaky psychické újmy způsobené trestnou činností, což může v konkrétních případech na základě učiněných skutkových zjištění prokazatelně nastat buď již po určité době od spáchání trestného činu, nebo nejpozději po diagnostikování duševní poruchy.“

pokračování

[61] Nejvyšší správní soud přitom již v rozsudku ze dne 11. 8. 2016, č. j. 2 As 134/2016 – 59, uvedl, že „pro posouzení počátku subjektivní lhůty je významné, kdy si byla stěžovatelka poprvé subjektivně vědoma psychické újmy, kterou přičítá právě traumatu z přepadení, tedy kdy na sobě poprvé zaregistrovala příznaky takové újmy. Tento den jistě nesplyvá se dnem napadení, neboť stresový stav jím vyvolaný může, třeba za pomoci léků, odeznít. Jde-li o stav dlouhodobý či trvalý, je podstatná doba uvědomění si takového stavu. Případná pozdější diagnostika toho, o jakou psychickou újmu se ve smyslu konkrétní psychické poruchy jednalo, již na této vědomosti nemůže nicého změnit“.

[62] V případě pochybností je třeba vycházet z toho, kdy se oběť skutečně dozvěděla (nikoliv mohla dozvědět) o újmě způsobené trestným činem (viz GRIVNA, T., ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Oběti trestných činů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 174). Lze přitom poznamenat, že pro poskytnutí peněžité pomoci oběti trestného činu není třeba, aby měla oběť povědomí o tom, kdo jí způsobil trestným činem újmu. Dle § 26 odst. 2 písm. c) zákona o obětech trestných činů postačí, pokud není důvodná pochybnost o tom, že se trestný čin stal a žadatel je jeho obětí. Požadavek na vypátrání pachatele činu by stál v příkrém rozporu s účelem peněžité pomoci (viz DURDÍK, T., ČÍRTKOVÁ, L., HÁKOVÁ, D. a VITOUŠOVÁ, P. *Zákon o obětech trestných činů: Komentář* Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 215).

[63] Těžká újma na zdraví stěžovatelky spočívající v PTSD byla v plném rozsahu poprvé konstatována znaleckým posudkem ze dne 26. 1. 2017 a následně potvrzena znaleckým posudkem ze dne 2. 5. 2017. Již z toho je zřejmé, že se na posuzovanou věc již uplatní právě dvouletá subjektivní prekluzivní lhůta dle § 30 odst. 2 zákona o obětech trestné činnosti. Zásadní otázkou ovšem je, odkdy počala tato lhůta v posuzované věci běžet. Tvrzení žalovaného, že s ohledem na okolnosti případu se stěžovatelka o způsobené újmě dozvěděla ještě před vydáním zmiňovaných znaleckých posudků, je nepodloženou spekulací, která nemá oporu v obsahu spisu. Naopak ze znaleckých posudků vyplývá, že zjištěná středně těžká PTSD se vyvíjela postupně po vystavení stěžovatelky traumatizujícím zážitkům a jejich vyšetřování, přičemž její počátek nelze přesně stanovit. S ohledem na skutečnost, že v projednávané věci se jedná o těžkou újmu na zdraví ve smyslu § 24 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů, přičemž nebylo možné určit její počátek ani prostřednictvím znaleckého zkoumání, nelze dle Nejvyššího správního soudu než vycházet z datace jednotlivých posudků, neboť žalovaný v tomto ohledu bližší dokazování neprovedl. Žalovaný neurčil, ze kterého posudku vycházel, v obou případech však konstatoval uplynutí subjektivní prekluzivní lhůty. Pokud jde o posudek pozdější, tedy okamžik zjištění těžké újmy na zdraví pro stěžovatelku příznivější, závěr žalovaného, že stěžovatelka se musela o této újmě způsobené trestným činem dozvědět nejpozději v dubnu 2017, je také nutné odmítnout. Nevychází totiž z datace znaleckého posudku, nýbrž ze znaleckého zkoumání stěžovatelky v dubnu 2017, aniž by žalovaný jakkoliv tento okamžik zpřesnil. Vyšetření stěžovatelky mělo proběhnout dne 27. 4. 2017, jak jednoznačně vyplývá z uvedeného posudku. Ze spisového materiálu však nelze s jistotou určit, zda byla stěžovatelka seznámena s výsledky vyšetření ještě před vypracováním a vydáním posudku, a tedy, zda mohla mít již v době vyšetření povědomí o tom, že tímto posudkem bude konstatována PTSD, a není zřejmé ani to, zda si byla vědoma výsledků posudku předchozího.

[64] Avšak i pokud by Nejvyšší správní soud zohlednil až vypracování tohoto novějšího posudku dne 2. 5. 2017, je zřejmé, že od tohoto data do podání žádosti o peněžitou pomoc uplynul delší časový úsek než 2 roky, takže pokud by stěžovatelka byla zletilou obětí daného trestného činu a pokud by bylo prokázáno, že se s uvedeným posudkem již v době jeho vydání seznámila (ani této otázce se však žalovaný ani městský soud nevěnovali), bylo by možné dle citované judikatury vycházet z toho, že dvouletá subjektivní prekluzivní lhůta již uplynula. Dosavadní judikatura se však dosud nevyjádřila právě k otázce, jak má být vůbec posuzován běh prekluzivních lhůt pro podání žádosti o peněžitou pomoc, a zejména běh lhůty subjektivní, v případě, kdy je obětí trestného činu dítě jako zvlášť zranitelná oběť. Stěžovatelka přitom

namítala, že právě postavení dítěte jako zvláště zranitelné oběti má být zohledněno, neboť dítě samo o sobě není schopné subjektivně získat povědomí o psychické poruše a často nechápe ani význam znaleckého zkoumání ani pojmu újmy na zdraví. Stěžovatelka má za to, že si mohla újmu plně uvědomit až po dokončení terapie. Současně stěžovatelka namítá nutnost aplikace § 622 občanského zákoníku ve spojení s § 37 zákona o obětech trestných činů.

[65] Použití § 622 občanského zákoníku městský soud vyloučil, neboť žalovaný nerozhodoval o vyplacení náhrady škody za újmu na zdraví, ale o veřejnoprávním nároku a zákon o obětech trestných činů upravuje prekluzivní lhůty zcela samostatně, což byl dle názoru městského soudu závěr vyplývající z již zmiňovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2018, č. j. 7 As 367/2017 – 30. S těmito závěry však není možné souhlasit.

[66] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2018, č. j. 7 As 367/2017 – 30, nelze považovat za rozhodnutí dopadající na nyní posuzovaný případ. Především je třeba poznamenat, že pasáž citovaná městským soudem nepatří do odůvodnění samotného rozsudku, jedná se o shrnutí vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti. Ve vlastním odůvodnění rozsudku se Nejvyšší správní soud nezabýval obecně vztahem mezi zákonem o obětech trestných činů a občanským zákoníkem, pouze konstatoval, že v případě zákona o obětech trestných činů se jedná o zvláštní právní úpravu obsahující vlastní vymezení podmínek nutných pro vznik předmětného nároku, neuvedl však, že by se jednalo o úpravu vyčerpávající. Ostatně, pokud by tomu tak bylo, neměl by odkaz na použití občanského zákoníku v § 37 zákona o obětech trestných činů žádný smysl.

[67] Dle § 622 občanského zákoníku „*[j]edná-li se o újmu na zdraví nezletilého, který není plně svéprávný, počne promlčecí lhůta nejdříve běžet, až se nezletilý stane plně svéprávným. Nenabude-li plně svéprávnosti, nepočne promlčecí lhůta běžet, dokud mu po dovršení zletilosti nebude jmenován opatrovník*“. Pokud by bylo možné použít § 622 občanského zákoníku na projednávaný případ, mohla by dvouletá subjektivní lhůta pro uplatnění nároku na peněžitou pomoc začít běžet nejdříve nabytím zletilosti stěžovatelky, k níž došlo až po podání žádosti, nebylo by tedy v takovém případě nutné zkoumat subjektivní schopnost stěžovatelky uvědomit si před nabytím zletilosti svou újmu a příčinnou souvislost mezi touto újmou a spáchaným trestným činem. Nejvyšší správní soud se proto nejprve zabýval možností použití zmiňovaného ustanovení.

[68] Ustanovení § 37 zákona o obětech trestných činů určuje, že „*[n]ení-li v tomto dílu stanoveno jinak, řídí se jím upravené právní vztahy občanským zákoníkem*“. Toto ustanovení v době, kdy se stalo účinným (od 1. 8. 2013), odkazovalo na dřívější občanský zákoník, který byl s účinností od 1. 1. 2014 nahrazen nynějším občanským zákoníkem, jenž obsahuje podrobná přechodná ustanovení týkající se rovněž běhu lhůt. Dle § 3036 občanského zákoníku „*[p]odle dosavadních právních předpisů se až do svého zakončení posuzují všechny lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i lhůty a doby pro uplatnění práv, která se řídí dosavadními právními předpisy, i když začínou běžet po dni nabytí účinnosti tohoto zákona*“.

[69] Právní vztah mezi stěžovatelkou a žalovaným týkající se peněžité pomoci obětem trestné činnosti ve smyslu § 3036 občanského zákoníku mohl vzniknout nejdříve ke dni, kdy byly splněny všechny podmínky pro její poskytnutí, tedy ne dříve než vznikla a ustálila se těžká újma na zdraví jako podmínka pro poskytnutí peněžité pomoci dle § 24 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů, a ačkoli není přesná doba vzniku a ustálení této újmy u stěžovatelky známa, lze vycházet z toho, že k tomu došlo až za účinnosti stávajícího občanského zákoníku (po 1. 1. 2014).

[70] Ustanovení § 37 zákona o obětech trestných činů se přitom dle odborné literatury týká hmotněprávní úpravy v zákoně o obětech trestných činů, jako jsou otázky škody, nemajetkové

pokračování

újmy a další pojmy soukromého práva. Občanský zákoník se bude aplikovat i na nároky vyplývající ze vzniklé újmy (ztráta na výdělku, náklady spojené s léčením), ale také na posuzování spoluzavinění ze strany oběti či na úpravu, která se použije pro přechod nároku na náhradu škody či nemajetkové újmy z oběti na stát ve smyslu § 33 zákona o obětech trestných činů. Naopak procesní otázky (správní řízení o žádosti o peněžitou pomoc před žalovaným) se bude subsidiárně řídit správním řádem (viz GRIVNA, T., ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Oběti trestných činů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 191; či DURDÍK, T., ČÍRTKOVÁ, L., HÁKOVÁ, D. a VITOUŠOVÁ, P. *Zákon o obětech trestných činů: Komentář* Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 250).

[71] Pokud jde o úpravu běhu lhůt, dle Nejvyššího správního soudu nelze souhlasit s městským soudem, že se na tuto otázku občanský zákoník nepoužije. Především není možné přisvědčit závěru, že prekluzivní lhůty jsou v zákoně o obětech trestných činů upraveny zcela samostatně, resp. vyčerpávajícím způsobem. Tento zákon upravuje pouze skutečnosti určující počátek běhu prekluzivních lhůt a jejich délku. Nijak se však nevyjadřuje k jejich běhu ve smyslu možného přerušení či stavení či k počítání času obecně. Prekluze práva na peněžitou pomoc je, jak bylo již konstatováno, otázkou hmotněprávní. Na počítání těchto hmotněprávních lhůt se tak, na rozdíl např. od procesních (pořádkových) lhůt pro vydání rozhodnutí žalovaného dle § 30 odst. 3 zákona o obětech trestných činů, použije úprava v občanském zákoníku (viz GRIVNA, T., ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Oběti trestných činů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 175; či DURDÍK, T., ČÍRTKOVÁ, L., HÁKOVÁ, D. a VITOUŠOVÁ, P. *Zákon o obětech trestných činů: Komentář* Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 231). Obdobně tomu dle Nejvyššího správního soudu bude také, pokud jde o další otázky týkající se těchto lhůt, které nejsou přímo upraveny zákonem o obětech trestných činů. Takový výklad nevychází jen z výslovného odkazu na občanský zákoník v § 37 zákona o obětech trestných činů, ale i z koncepce veřejného práva jako práva zvláštního k obecnému právu soukromému, která umožňuje subsidiárně použít i ve veřejném právu normy práva soukromého tam, kde veřejnoprávní úprava chybí či je kusá a kde nelze dospět k rozumnému závěru, že absence či kusost úpravy má svůj samostatný smysl a účel (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2006, č. j. 2 As 50/2005 – 70, publ. pod č. 1034/2007 Sb. NSS, či ze dne 17. 2. 2014, č. j. 2 As 225/2014 – 20).

[72] Použití § 622 občanského zákoníku na běh prekluzivních lhůt pro uplatnění práva na peněžitou pomoc podle názoru Nejvyššího správního soudu nebrání ani skutečnost, že veřejnoprávní nárok na peněžitou pomoc oběti trestného činu jistě nelze ztotožňovat, jak uvedl městský soud, s nárokem poškozeného na náhradu újmy na zdraví vůči tomu, kdo tuto újmu způsobil, resp. kdo za ni odpovídá. Lze souhlasit se závěrem městského soudu, že se jedná o rozdílné instituty, na které dopadá rozdílná právní úprava. To však nijak nevyklučuje samotné použití § 622 občanského zákoníku na běh prekluzivních lhůt pro podání žádosti o peněžitou pomoc dle zákona o obětech trestných činů. V tomto ohledu je nutné v prvé řadě poznamenat, že § 622 občanského zákoníku výslovně nehovoří o promlčecí lhůtě pro uplatnění náhrady za újmu na zdraví, ale obecně o promlčecí lhůtě pro uplatnění jakéhokoliv nároku, „[j]edná-li se o újmu na zdraví nezletilého, který není plně svéprávný“. Současně s ohledem na povahu trestné činnosti, k níž došlo v nyní posuzované věci, lze podotknout, že dle důvodové zprávy k tomuto ustanovení občanského zákoníku „[p]ři přípravě osnovy občanského zákoníku byla původně navržena recepce § 208 BGB z německého práva. Podle § 208 BGB neběží u nedospělých osob promlčecí lhůta ohledně jejich práv vzniklých v důsledku porušení jejich sexuálního sebeurčení (sexuelle Selbstbestimmung), dokud nezletilý nedospěje. V rekodifikační komisi však převládl názor, že záběh ustanovení je příliš úzký a že má být vztaženo na jakoukoli újmu na zdraví způsobenou nezletilým“.

[73] Lze přitom souhlasit se stěžovatelkou, že instituty peněžité pomoci státu oběti trestného činu na straně jedné a náhrady újmy na zdraví způsobené trestným činem pachatele poškozenému

na straně druhé jsou v případě oběti trestného činu dle § 24 odst. 1 písm. a) a b) zákona o obětech trestných činů velmi úzce provázány. Dle § 25 odst. 2 zákona o obětech trestných činů se peněžitá pomoc poskytne pouze v případě, že újma na zdraví nebyla plně nahrazena. Byť má dle § 25 odst. 1 zákona o obětech trestných činů peněžitá pomoc sloužit k překlenutí zhoršené sociální situace oběti způsobené trestným činem, odborná literatura (viz GRIVNA, T., ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Oběti trestných činů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 134 – 135, 156; či JELÍNEK, J. a kol.: *Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2014, s. 19, 23, 142), jakož i judikatura Nejvyššího správního soudu (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2018, č. j. 10 As 278/2017 – 46, ze dne 20. 9. 2018, č. j. 10 As 120/2018 – 31, publ. pod č. 3816/2018 Sb. NSS, ze dne 25. 10. 2018, č. j. 2 As 297/2017 – 25, nebo ze dne 21. 9. 2019, č. j. 9 As 423/2018 – 29) se shodují na reparační funkci peněžité pomoci (byť jen částečné, neboť částky, které je možné poskytnout, jsou zastropovány).

[74] Že se jedná o příspěvek státu na odškodnění (reparaci) oběti, nelze-li odškodnění zajistit z jiných zdrojů, lze dále dovodit také z čl. 2 Evropské úmluvy o odškodňování obětí násilných trestných činů (publ. pod č. 141/2000 Sb. m. s.). Závazky z této úmluvy byly přitom naplněny nejprve zákonem o poskytnutí peněžité pomoci a posléze nynější úpravou tohoto práva v zákoně o obětech trestných činů (blíže viz GRIVNA, T., ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Oběti trestných činů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 133 a násl.).

[75] Reparační funkce peněžité pomoci ve vztahu ke způsobené újmě na zdraví je zřetelná také z vymezení její výše. Nejvyšší správní soud v již zmiňovaném rozsudku ze dne 21. 9. 2019, č. j. 9 As 423/2018 – 29, k této otázce uvedl: „*V případě oběti, které byla ve smyslu § 24 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů způsobena v důsledku trestného činu těžká újma na zdraví, to znamená, že tato oběť má tři možnosti. Buď prokáže pouze tolik, že je obětí trestného činu a byla jí způsobena těžká újma na zdraví, a bude jí přiznána peněžitá pomoc v paušální částce 50 000 Kč. Nebo navíc ještě doloží prokázanou ztrátu na výdělku či prokázané náklady spojené s léčením, snížené o součet všech částek, které z titulu náhrady škody již obdržela, a obdrží peněžitou pomoc v této prokázané výši až do částky 200 000 Kč. Nebo konečně doloží, že pravomocným rozsudkem již bylo rozhodnuto o náhradě škody nebo nemajetkové újmy, a obdrží peněžitou pomoc v této pravomocně přiznané výši až do částky 200 000 Kč. Její nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy vůči pachateli pak přejde podle § 33 zákona na stát, a to v rozsahu poskytnuté peněžité pomoci.*“

[76] Dle Nejvyššího správního soudu lze účel peněžité pomoci v podobě alespoň částečné reparace újmy na zdraví vysledovat především v možnosti požádat o paušální částku 50 000 Kč dle § 28 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů, ale odpovídá jí i zmiňovaný § 28 odst. 2 tohoto zákona, byť toto ustanovení „*není samo o sobě právním základem pro poskytnutí peněžité pomoci, jak plyne z výše citované judikatury. Zároveň však poskytuje obětem trestných činů lepší postavení v tom, že nemusejí prokazovat a dokládat konkrétní druhy újmy předpokládané v jednotlivých písmenech § 28 odst. 1 zákona, nýbrž na ně dopadne pouze finanční strop uvedený ve vztahu k jednotlivým typům obětí v jednotlivých písmenech (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 10 As 120/2018 – 31) a v rámci těchto limitů se mohou domoci peněžité pomoci odpovídající náhradě škody nebo nemajetkové újmy, o níž již bylo rozhodnuto pravomocným rozsudkem*“ (citovaný rozsudek ze dne 21. 9. 2019, č. j. 9 As 423/2018 – 29).

[77] Tomuto výkladu odpovídá také skutečnost, že částka peněžité pomoci se snižuje o součet všech částek, které oběť již obdržela z titulu náhrady újmy. Na provázanost obou zmiňovaných institutů lze v neposlední řadě usuzovat také na základě přechodu nároku oběti na náhradu škody či nemajetkové újmy na stát ve výši poskytnuté peněžité pomoci dle § 33 zákona o obětech trestných činů. K tomu lze poznamenat, že návrh novely zákona o obětech trestných činů provedené zákonem č. 56/2017 Sb. počítal se zrušením přechodu práva oběti na náhradu újmy

pokračování

vůči pachateli na stát, čímž by se peněžítá pomoc oběti stala spíše sociální dávkou, avšak tato změna byla v průběhu legislativního procesu vyražena a smíšená povaha peněžité pomoci státu oběti trestného činu tak zůstala zachována (viz DURDÍK, T., ČÍRTKOVÁ, L., HÁKOVÁ, D. a VITOUŠOVÁ, P. *Zákon o obětech trestných činů: Komentář* Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 191).

[78] Je ovšem pravdou, že § 622 občanského zákoníku hovoří o počátku běhu promlčecí, nikoliv prekluzivní lhůty. Prekluzi je věnován pouze § 654 občanského zákoníku, který stanoví:

„(1) Nebylo-li právo vykonáno ve stanovené lhůtě, zanikne jen v případech stanovených zákonem výslovně. K zániku práva soud přihlídně, i když to dlužník nenamítne.

(2) Ustanovení tohoto zákona o běhu promlčecí lhůty platí obdobně i pro prekluzivní lhůtu.“

[79] Ustanovení § 622 občanského zákoníku je zařazeno v oddílu 1 Promlčení, pododdílu 1 Všeobecná ustanovení, tedy v části vymezující počátek běhu promlčecí lhůty. Vystává proto otázka, zda je možné toto ustanovení s ohledem na § 654 odst. 2 občanského zákoníku vztáhnout na prekluzivní lhůty dle zákona o obětech trestných činů.

[80] Odborná literatura se shoduje, že odkaz v § 654 odst. 2 občanského zákoníku se vztahuje pouze na právní úpravu promlčení zahrnutou do pododdílu 3 Běh promlčecí lhůty, tedy na § 645 až § 652 občanského zákoníku [viz např. LAVICKÝ, P. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2282 – 2284], některé z výkladů dokonce zužují aplikaci těchto ustanovení pouze na běh prekluzivních lhůt, nikoliv na jejich počátek, byť některá ustanovení pododdílu 3 určují také počátek běhu promlčecích lhůt [viz ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J. a kol.: *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 1736 s.]. Nejvyšší správní soud je však toho názoru, že zejména vzhledem ke specifické povaze ochrany práv obětí trestných činů, a to především nezletilých obětí, je třeba zvolit autonomní výklad vztahu mezi § 654 odst. 2 a § 622 občanského zákoníku, pokud jde o počátek běhu prekluzivních lhůt dle § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů právě v případě nezletilých obětí.

[81] Pro tento účel považuje Nejvyšší správní soud za nezbytné použít i pro prekluzivní lhůty veškerá ustanovení, ať již v jakékoli části občanského zákoníku, která upravují běh promlčecích lhůt, včetně stanovení počátku tohoto běhu a přitom neodporují speciální úpravě či povaze lhůt pro uplatnění práva na peněžitou pomoc dle zákona o obětech trestné činnosti. Opačný výklad, který by dokonce znemožňoval použití jakéhokoli ustanovení občanského zákoníku, který se týká počátku běhu promlčecích lhůt, by vylučoval z použití i § 645 občanského zákoníku, což by znamenalo, že by prekluzivní lhůty pro podání žádosti o peněžitou pomoc počaly běžet i nezletilé či jiné nespěprávné oběti trestného činu, která není řádně zastoupena zákonným zástupcem či opatrovníkem. V takovém případě by došlo k naprostému popření smyslu peněžité pomoci oběti, neboť by nikdy nemusela dostat příležitost žádost vůbec podat.

[82] Nejvyšší správní soud přitom považuje s ohledem na specifické postavení dítěte jako oběti trestného činu [§ 2 odst. 4 písm. a) zákona o obětech trestných činů] za nezbytné zahrnout mezi ustanovení týkající se běhu promlčecích lhůt, která obdobně platí také pro prekluzivní lhůty pro podání žádosti o peněžitou pomoc, nejen § 645 občanského zákoníku, ale i § 622 občanského zákoníku, byť je obsažen v jiném pododdíle úpravy promlčení v občanském zákoníku. S ohledem na formulaci tohoto ustanovení považuje Nejvyšší správní soud za nesystematické, že § 645 občanského zákoníku je zařazen do pododdílu týkajícího se běhu promlčecích lhůt, který by měl na základě § 654 odst. 2 občanského zákoníku dopadat také na prekluzivní lhůty, avšak § 622 občanského zákoníku, který také odkládá počátek běhu lhůty u osob, které nejsou plně svéprávné, byl zařazen do jiného pododdílu. Nejvyšší správní

soud se nedomnívá, že pouze z tohoto důvodu by neměl § 622 občanského zákoníku na prekluzivní lhůty dle § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů dopadat. V opačném případě by byla popřena ochrana těch nejzranitelnějších obětí trestných činů, kterým je naopak třeba věnovat zvláštní pozornost.

[83] Jedině tento výklad také dle Nejvyššího správního soudu odpovídá závazkům ČR vyplývajícím z práva Evropské unie (je eurokonformní) jakož i závazkům vyplývajícím z mezinárodních smluv, jimiž je ČR vázána (srov. čl. 1 odst. 2 Ústavy ČR). Především je nutné v tomto ohledu odkázat na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. 10. 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV (dále jen „směrnice o ochraně obětí trestného činu“), která v citovaných bodech odůvodnění uvádí:

„(14) V souladu s Listinou základních práv Evropské unie a Úmluvou Organizace spojených národů o právech dítěte přijatou dne 20. listopadu 1989 musí být prvořadým hlediskem při uplatňování této směrnice nejlepší zájem dětí. Dětské oběti by měly být považovány za nositele práv stanovených touto směrnicí v plném rozsahu a v souladu s tím by s nimi mělo být zacházeno; měly by mít právo uvedená práva vykonávat způsobem, který zohledňuje jejich schopnost vytvářet si vlastní názor.[...]

(19) [...] V případě dítěte by mělo být k výkonu práv stanovených v této směrnicí oprávněno dítě, nebo není-li to v nejlepším zájmu dítěte, držitel rodičovské zodpovědnosti jménem tohoto dítěte.“

[84] Dle čl. 1 odst. 2 směrnice o ochraně obětí trestného činu mají členské státy povinnost v první řadě zohlednit nejvlastnější zájmy dítěte a posuzovat je individuálně. Musí převážít citlivý přístup k dítěti při řádném zohlednění věku, vyspělosti, názorů, potřeb a obav dítěte. Dítě a nositel rodičovské zodpovědnosti či jiný právní zástupce jsou informováni o všech opatřeních nebo právech, která jsou zvláště zaměřena na děti. Dle čl. 22 odst. 4 této směrnice se pak u dětských obětí předpokládá, že mají potřeby zvláštní ochrany v trestním řízení.

[85] S ohledem na povahu trestné činnosti je pak v posuzované věci nutné zohlednit také Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. 12. 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV (dále jen „směrnice o boji proti pohlavnímu zneužívání dětí“), která je, jak vyplývá z bodu 4 jejího odůvodnění, úzce provázána se směrnicí o ochraně obětí trestného činu. V odůvodnění této směrnice se dále stanoví:

„(30) Měla by být přijata opatření na ochranu dětských obětí, která jsou v jejich nejlepším zájmu a zohledňují jejich potřeby. Dětské oběti by měly mít snadný přístup k právním prostředkům nápravy a k možnosti využívat opatření řešících střet zájmů, pokud k pohlavnímu zneužívání nebo pohlavnímu vykořisťování dítěte dochází v rodině. V případě, že by byl pro dítě v průběhu trestního vyšetřování či řízení určen zvláštní zástupce, může tuto úlohu plnit rovněž právnická osoba, instituce nebo orgán. [...]Dále by účast v trestním řízení neměla u těchto obětí vyvolávat pokud možno žádná další traumata v důsledku výsledků nebo vizuálního kontaktu s pachateli. Schopnost dobře rozumět dětem a způsobu jejich chování pod tíhou traumatických zážitků pomůže zajistit vysokou kvalitu získávání důkazů a ulevit dětem od stresu při provádění nezbytných opatření.

(31) Členské státy by měly zvážit možnost poskytování krátkodobé a dlouhodobé pomoci dětským obětem. Jakákoli újma způsobená pohlavním zneužíváním a pohlavním vykořisťováním dítěte je závažná a je třeba ji řešit. Vzhledem k povaze újmy způsobené pohlavním zneužíváním a pohlavním vykořisťováním by měla být tato pomoc poskytována tak dlouho, jak je to nutné k fyzickému a psychickému zotavení dítěte, případně až do dospělosti. Je třeba uvážit možnost poskytovat pomoc a rady i rodičům nebo opatrovníkům

pokračování

dětských obětí, pokud nejsou podezřelí ze spáchání příslušného trestného činu, aby mohli být těmto dětským obětím nápomocni po celou dobu trestního řízení.

(32) Práva obětí v trestním řízení, včetně práva na ochranu a odškodnění, jsou stanovena v rámcovém rozhodnutí 2001/220/SVV. Kromě toho by dětem, které jsou oběťmi pohlavního zneužívání, pohlavního vykořisťování a dětské pornografie, měl být umožněn přístup k právní pomoci a v souladu s postavením obětí v příslušném právním řádu rovněž k právnímu zastupování, a to mimo jiné za účelem uplatnění nároku na odškodnění. Tuto právní pomoc a právní zastupování mohou také poskytovat příslušné orgány za účelem uplatňování nároku na odškodnění od státu.“

[86] Výklad, na jehož základě je možné u dětských obětí počátek běhu prekluzivních lhůt odložit až k okamžiku nabytí plné svéprávnosti, odpovídá základnímu interpretačnímu principu ve prospěch nejlepšího zájmu dítěte dle Úmluvy o právech dítěte, podle něhož „je-li možné interpretovat právní předpis vícero způsoby, je třeba zvolit ten, který nejefektivněji naplňuje nejlepší zájem dítěte [Obecný komentář č. 14, bod 6 písm. b); shodně náleží sp. zn. I. ÚS 1775/14 ze dne 15. 2. 2017 (N 29/84 SbNU 349), bod 28; ve vztahu k rozhodování o svěření dítěte do péče viz např. náleží sp. zn. I. ÚS 2482/13 ze dne 26. 5. 2014 (N 105/73 SbNU 683), body 17 a násl.]“ (viz náleží Ústavního soudu ze dne 12. 7. 2017, sp. zn. I. ÚS 1737/16, bod 55).

[87] Dle Nejvyššího správního soudu takový výklad současně respektuje obecné poznatky viktimologie v oblasti sexuálního násilí a specifické charakteristiky, které se v této oblasti vyskytují u dětských obětí. Přinejmenším v tomto kontextu lze dle Nejvyššího správního soudu zpochybnit předpoklad zákonodárce, že by se oběť po 5 letech od spáchání trestného činu nemohla dostat do zhoršené sociální situace v důsledku trestného činu (viz důvodová zpráva k zákonu o obětech trestných činů). Jedna z odborných studií k této otázce uvádí: „Dnes předpokládáme, že maximálně 20 % trestných činů směřujících proti sebeurčování v sexuální oblasti je oznámeno orgánům činným v trestním řízení. Mnoho obětí mlčí, neryhledávají ani pomáhající instituce a nesvěřují se ani ve svém blízkém okolí. Čím mladší je oběť v době činu anebo čím bližší je vztah ke pachateli, tím delší doba uplyne, než oběť promluví. Pocity vlastní viny a studu blokují oběti v tom, aby promluvíly. S odstupem času se obvykle svěří důvěryhodným osobám mezi příbuznými či přáteli. Studie také dokládají, že ochota oznámit souvisí rovněž s mírou traumatizace. Platí tato tendence: čím více je oběť sexuálním násilím traumatizována, tím déle trvá, než začne hledat pomoc a než vůbec začne uvažovat o podání trestního oznámení. Oběti s rozvinutou symptomatikou posttraumatické stresové poruchy anebo deprese tendují spíše k tomu o trestním oznámení vůbec neuvažovat. Jen málo obětí oznamuje sexuální násilí okamžitě po činu. [...] Tato prodleva může trvat dny, týdny, ale i měsíce či roky.“ (doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc.: Vybrané poznatky o obětech sexuálního násilí. In: *Právo a rodina*, 2021, č. 5, s. 18 a násl.)

[88] V případě dětských obětí je nutné též zohlednit vztah s pachatelem, který je pro dítě často autoritou, ne-li přímo členem jeho nejbližší rodiny. Jestliže se jedná, jako v posuzované věci, o jednoho z rodičů, přidává se také ekonomická a citová závislost oběti na pachateli. Tato závislost přitom přetrvává obvykle nejméně do doby nabytí plné svéprávnosti oběti, ekonomická závislost může přitom trvat i déle. Byť tomu tak nebylo v nynějším případě, obecně může být pohlavní zneužívání páchano s vědomím druhého z rodičů, nezletilá oběť se v tom případě musí postavit nejen nátlaku ze strany pachatele, ale případně také naléhání či tlaku ze strany druhého rodiče. Již jen tento stav, vedle nízkého věku a utrpené psychické újmy, dále komplikuje oběti možnost o trestném činu být jen hovořit, natož aby bylo možné po ní vyžadovat jeho oznámení orgánům činným v trestním řízení a případně i podání žádosti o peněžitou pomoc. Dobu, kdy je dítě již schopno a ochotno promluvit o trestné činnosti vůči němu páchané, pak oddaluje i samotná skutečnost, že plné uvědomění si prožitých událostí nastává u mladších dětí až se zpožděním, v období, kdy dochází k rozvoji a uvědomění si vlastní sexuality. Tento poznatek vyplývá z odborných posudků založených ve správním spise a závěr, že sexuální trauma u dětí je zvýšeně rizikové z hlediska svých pozdních následků, lze vysledovat také v podobných

případech (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2021, sp. zn. II. ÚS 3003/20, bod 17). Pokud je tedy takový trestný čin spáchán v útlém věku dítěte, mohlo by dojít k uplynutí objektivní prekluzivní lhůty ještě před vznikem újmy na psychice dítěte, přičemž právě v tomto zranitelném období může nastat i ztížená sociální situace oběti, případně umocněná i tím, že se dítě postaví proti vůli svých rodičů a trestný čin oznámí.

[89] Popsané zohlednění povahy trestné činnosti, vztahu oběti k pachateli, jejího věku a vztahů v rodině by mělo být, v souladu s minimálními zásadami obsaženými ve směrnici o ochraně obětí trestné činnosti, obsaženo v celkovém přístupu k dětské oběti. Odklad počátku běhu prekluzivních lhůt v těchto případech odpovídá také požadavku na dlouhodobé poskytování podpory dětské oběti, jak je stanovena ve směrnici o boji proti pohlavnímu zneužívání dětí.

[90] Dalším aspektem, který nelze pominout, jsou předpoklady pro poskytnutí peněžité pomoci dle § 26 zákona o obětech trestných činů. Byť dle § 26 odst. 2 písm. c) zákona o obětech trestných činů není nutné s podáním žádosti o peněžitou pomoc vyčkat do pravomocného rozhodnutí trestního soudu (viz také rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2017, č. j. 7 As 367/2017 – 30, na který poukázal již městský soud), toto ustanovení umožňuje oběti, byť již splnila podmínky dle § 24 zákona o obětech trestných činů, požádat o peněžitou pomoc nejdříve v okamžiku, kdy nejsou důvodné pochybnosti o tom, že se trestný čin stal. V tomto ohledu tedy žádost oběti závisí na postupu orgánů činných v trestním řízení a na vlastním posouzení shromážděného spisového materiálu žalovaným. Nejvyšší správní soud si pro nadbytečnost v posuzované věci nevyžadoval trestní spis, byť to stěžovatelka navrhovala (a neprováděl ze stejného důvodu ani listinné důkazy přiložené ke kasační stížnosti), nicméně samotná skutečnost, že trestní oznámení bylo podáno v roce 2015 a obžaloba až v roce 2019, naznačuje, že postup orgánů činných v trestním řízení může značně ovlivnit okamžik, kdy již nejsou důvodné pochybnosti o tom, že se trestný čin stal, a i z toho důvodu je třeba poskytnout nezletilé oběti takového trestného činu zvýšenou ochranu.

[91] Nejvyšší správní soud ze všech uvedených důvodů dospěl k závěru, že objektivní pětiletá prekluzivní lhůta dle § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů na žádost o peněžitou pomoc stěžovatelky vůbec nedopadala. Pokud jde o běh dvouleté subjektivní prekluzivní lhůty dle téhož ustanovení, má Nejvyšší správní soud za to, že dle § 622 ve spojení s § 654 odst. 2 občanského zákoníku a § 37 zákona o obětech trestných činů mohla začít běžet (obdobně jako objektivní prekluzivní lhůta, pokud by bylo možné ji na daný případ vztáhnout) až od nabytí zletilosti a tedy i plné svéprávnosti stěžovatelky. Nebylo tedy třeba dále zkoumat, k jakému okamžiku si případně stěžovatelka mohla v době před nabytím zletilosti v plném rozsahu uvědomit újmu jí způsobenou trestným činem, neboť dle § 622 občanského zákoníku lhůta nezačne plynout, byť se nezletilý o újmě na zdraví (a osobě povinné k její náhradě) dozví před dovršením zletilosti [viz LAVICKÝ, P. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2207].

[92] Námitky stěžovatelky proti závěru žalovaného a městského soudu o uplynutí prekluzivních lhůt pro podání žádosti o peněžitou pomoc proto shledal Nejvyšší správní soud důvodnými. Městský soud tak pochybil, jestliže nezrušil usnesení žalovaného založené na nesprávném závěru o uplynutí subjektivní prekluzivní lhůty.

[93] Pokud jde o formu rozhodnutí žalovaného, Nejvyšší správní soud se také pozastavil nad skutečností, že řízení bylo zastaveno dle § 66 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 45 odst. 3 správního řádu, neboť se mělo jednat o zjevně nepřipustnou žádost s ohledem na uplynutí subjektivní prekluzivní lhůty. Nejvyšší správní soud považuje za zarážející, že žalovaný přistoupil k zastavení

pokračování

řízení z tohoto důvodu, přestože, jak je zdejšímu soudu známo z jeho úřední činnosti, pro tento důvod žádosti o peněžitou pomoc v jiných případech zamítl.

[94] V tomto ohledu Nejvyšší správní soud souhlasí se závěry rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 9. 4. 2021, č. j. 14 A 6/2021 – 44, že z tohoto důvodu řízení být zastaveno nemůže. Jak konstatoval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 24. 4. 2020, č. j. 3 Ads 95/2018 – 58, „rozhodnutím o zastavení řízení je správní řízení ukončeno dříve, než dojde k věcnému posouzení žádosti. Potom však též podřazení určité skutkové podstaty fakticky pod pojem zjevné právní nepřipustnosti musí být ‚nabíledni‘ (arg. ‚zjevné‘), tedy bezrozporné a bez nutnosti složitější úvahy správního orgánu, kterou by bylo třeba argumentačně osvětlovat v odůvodnění usnesení o zastavení řízení. Dále (arg. ‚právní‘) pak právní úprava musí být zřejmá, bezrozporná, bezmezerovitá a její aplikace nesmí vyvolávat jakékoli složitější interpretační otázky. Nepřipustnost žádosti musí být jednoznačně patrná již ze samotné právní úpravy bez dalšího, to jest bez nutnosti užití jakýchkoli interpretačních úvah a pomůcek (bez odkazů na judikaturu či na prameny doktrinálního výkladu). Nepřipustnost sama pak bude mít zásadně charakter procesní, může spočívat typicky v nesplnění procesních předpokladů (příkladem může být zjevný nedostatek procesní způsobilosti žadatele; viz § 29 správního řádu)“. V témže rozsudku pak Nejvyšší správní soud konstatoval, že „[z]astavil-li správní orgán správní řízení, nerozhoduje tím meritorně o podané žádosti (neposuzuje žádost z hlediska hmotného práva), vybrž se jeho rozhodnutí zakládá výlučně na aplikaci procesních norem“.

[95] Obdobně Nejvyšší správní soud také v rozsudku ze dne 7. 5. 2008, č. j. 2 As 74/2007 - 5, publ. pod č. 1633/2008 Sb. NSS, judikoval, že zjevná právní nepřipustnost „[p]ředstavuje neurčitý právní pojem, který je však nutno vykládat restriktivním způsobem. Podle ustanovení § 45 odst. 3 správního řádu totiž takovou žádost správní orgán neprojednává a řízení zastaví. Z důvodu ochrany práv účastníků řízení je proto možno k tomuto způsobu rozhodnutí přikročit jen tehdy, jestliže je skutečně již na první pohled zřejmé, že žádosti nelze vyhovět. To znamená, že tato nepřipustnost musí být patrná již ze samotné žádosti, nikoliv teprve z výsledků dalšího dokazování či zjišťování. Komentář ke správnímu řádu (J. Vedral: Správní řád – komentář, Polygon, 2006, str. 315 a násl.) jako příklady zjevné právní nepřipustnosti uvádí např. situaci, kdy o přiznání oprávnění vázaného na dosažení určitého věku žádá osoba, která této hranice nedosáhla, příp. žádost o přiznání určitého oprávnění, které může získat toliko právnická osoba, podá osoba fyzická. „Smyslem tohoto ustanovení je to, aby se takovou žádostí, u které je zcela zjevné, že jí nemůže být vyhověno, neboť to právní úprava neumožňuje, správní orgán nemusel po věcné stránce zabývat, neboť by to bylo zjevně bezpředmětné a výsledek řízení by byl naprosto stejný ... Žádost může být kvalifikována jako zjevně nepřipustná, pokud při jejím posuzování nebude správní orgán muset uplatňovat správní uvážení, resp. vykládat neurčité právní pojmy. V takovém případě by podle ustanovení § 45 odst. 3 postupovat nešlo a správní orgán by musel žádost posuzovat meritorně a teprve na základě proběhlého správního řízení ji případně zamítnout rozhodnutím podle § 67 odst. 1“.

[96] Jak bylo uvedeno výše, pro zjištění, zda prekluzivní lhůty již uplynuly, bylo nutné pečlivé zvážení časové působnosti právních norem, jakož i obecné úpravy běhu prekluzivních lhůt dle občanského zákoníku s ohledem na neúplnost úpravy v zákoně o obětech trestných činů. Současně nelze stanovit běh prekluzivních lhůt pouze na základě samotné žádosti, aniž by žalovaný vyhodnotil přinejmenším obsah trestního spisu vztahující se k dokonání trestného činu (počátek běhu objektivní lhůty) a k okamžiku vědomosti žadatele o vzniku újmy a o tom, že byla způsobena trestným činem. K běhu prekluzivních lhůt pak Nejvyšší správní soud v již zmiňovaném rozsudku ze dne 26. 3. 2021 č. j. 5 As 316/2020 – 38, dále uvedl, že „[p]rávní úpravu hmotněprávních lhůt pro podání žádosti o poskytnutí peněžité pomoci není možné posuzovat izolovaně od dalších ustanovení zákona o obětech trestných činů. V tomto směru je podstatný jeho § 8, který upravuje poskytování informací oběti trestného činu orgány činnými v trestním řízení. Podle odstavce prvního písm. g) tohoto ustanovení platí, že jakmile se Policie České republiky nebo policejní orgán dostane do prvního kontaktu s obětí trestného činu, informuje ji bez žádosti o tom, za jakých podmínek a v jakém rozsahu má právo na peněžitou pomoc, včetně poučení o lhůtě pro podání žádosti.“ S ohledem na podrobnost potřebného posouzení dle Nejvyššího

správního soudu nemůže žalovaný v případech, jako je nyní posuzovaná věc, následně dospět k závěru, že podaná žádost je zjevně právně nepřípustná.

V.

Závěr a náklady řízení

[97] Nejvyšší správní soud tedy shledal kasační stížnost důvodnou a v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil rozsudek městského soudu. Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí městského soudu, a pokud již v řízení před městským soudem byly pro takový postup důvody, současně se zrušením rozhodnutí městského soudu může sám podle povahy věci rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu [§ 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s.]. V dané věci se nezákonnost, pro niž je rozsudek městského soudu rušen, týkala již usnesení žalovaného. Nejvyšší správní soud proto v souladu s § 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. rozhodl tak, že sám usnesení žalovaného ze dne 17. 12. 2019, č. j. MSP-296/2019-ODSK-OTC/5, zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude žalovaný dle § 78 odst. 5 ve spojení s § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v tomto zrušujícím rozsudku.

[98] Podle § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. rozhodne Nejvyšší správní soud v případě, že zruší podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodnutí žalovaného správního orgánu, o nákladech řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení před městským soudem. Stěžovatelka měla ve věci úspěch, podle § 60 odst. 1 s. ř. s. jí tedy přísluší vůči neúspěšnému žalovanému právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů řízení.

[99] Stěžovatelka byla ve smyslu § 11 odst. 2 písm. l) zákona o soudních poplatcích osvobozena od placení soudního poplatku v řízení o žalobě i o kasační stížnosti. Stěžovatelka však vynaložila náklady na své zastoupení, neboť byla v řízení před městským soudem i před Nejvyšším správním soudem zastoupena advokátkou JUDr. V. M. (ať již na základě plné moci udělené této advokátce za stěžovatelku její zákonnou zástupkyní, nebo posléze na základě plné moci udělené přímo stěžovatelkou), náleží jí tedy náhrada nákladů spojených s tímto zastoupením; pro určení její výše se použije v souladu s § 35 odst. 2 s. ř. s. vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif).

[100] Náklady stěžovatelky v řízení o žalobě tak spočívají v odměně advokátky za zastupování ve výši 3 x 3 100 Kč za tři úkony právní služby, tj. převzetí a příprava zastoupení a dvě podání ve věci samé (žaloba a replika k vyjádření žalovaného) [§ 7 bod 5, § 9 odst. 4 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. a) a d) advokátního tarifu], a dále v paušální náhradě hotových výdajů advokáta ve výši 3 x 300 Kč za tři úkony právní služby (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem tedy náklady vynaložené stěžovatelkou na její právní zastoupení v řízení před městským soudem činí 10 200 Kč.

[101] Dále stěžovatelce přísluší vůči žalovanému náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti před Nejvyšším správním soudem, které spočívají v částce odpovídající odměně advokátce za zastupování ve výši 1 x 3 100 Kč [§ 7 bod 5, § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu] za jeden úkon právní služby, tj. podání kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu], a dále v paušální náhradě hotových výdajů advokáta ve výši 1 x 300 Kč za jeden úkon právní služby (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem tedy náklady vynaložené stěžovatelkou na její právní zastoupení v řízení před Nejvyšším správním soudem činí 3 400 Kč.

[102] Náhrada nákladů spojených se zastoupením tak představuje částku 13 600 Kč. Vzhledem k tomu, že zástupkyně stěžovatelky je plátcem DPH, zvyšuje se náhrada nákladů řízení

pokračování

o částku 2 856 Kč odpovídající DPH ve výši 21 %. Celkem tedy přiznal Nejvyšší správní soud stěžovatelce na náhradě nákladů řízení částku 16 456 Kč, kterou je žalovaný povinen zaplatit stěžovatelce k rukám její zástupkyně v přiměřené lhůtě stanovené ve výroku tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í :

Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 8. října 2021

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu